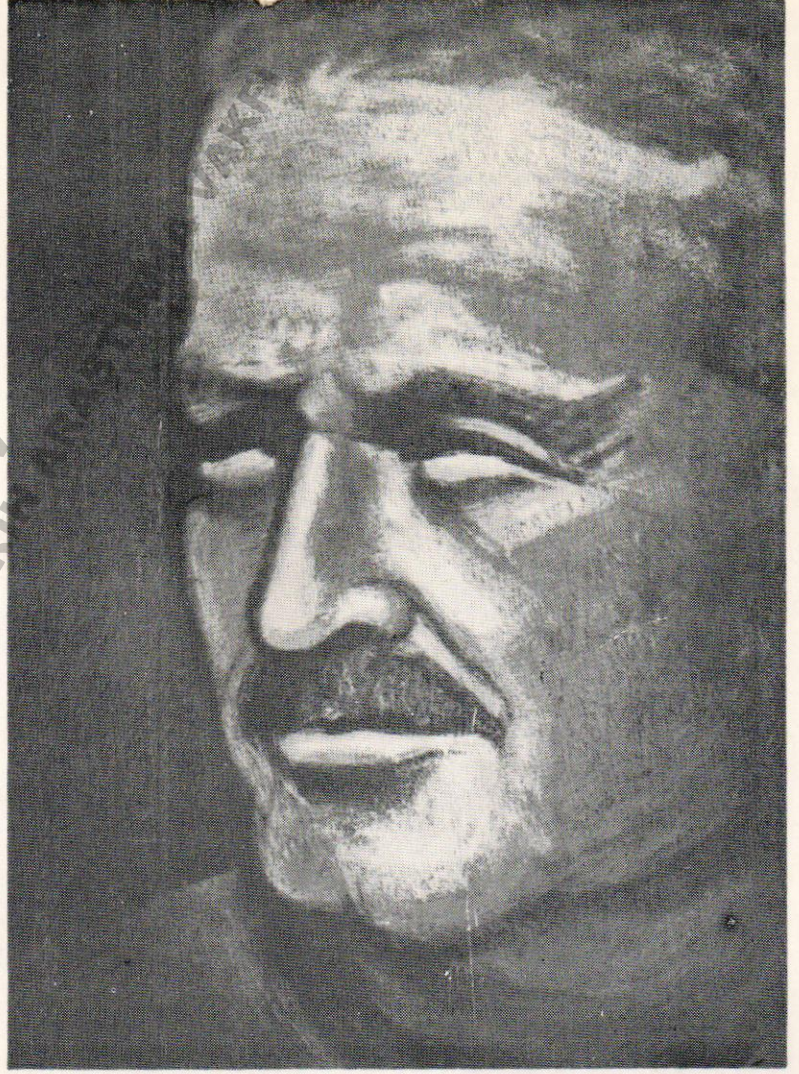

TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ
TÜSTAV

DISK

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ
SENDİKALARI KONFEDERASYONU
2. ADANA BÖLGE TEMSİLCİLİĞİ

TELEFON 14689

TARİH 11.1.1978

SAYI 13/190

Sayın: ATTF Genel Başkanlığı
Batı Almanya

NAZİM HİKMET'in doğum yıldönümü
kutlama gecesine onur vereceğiniz inancıyla
saygılar sunarım.

D İ S K.

2. Bölge Temsilcisi

Bektaş AVŞAR

Yer: Girne Köprüsü yanı

TANIL DÜĞÜN Salonu

ADANA

Tarih: 21 OCAK 1978 Cumartesi Saat 18.00

Nâzım Hikmet'i sevenler!

75. inci doğum yıldönümünde Nâzım Hikmet'i anma toplantısına hoşgeldiniz.

Tarih içinde bir ülkeyi, bir ulusu vareden, varlığını belgeleyen yüce kültür değerleri vardır. Örneğin Süleymaniye, Selimiye camilerinin kurucusu Mimar Sinan gibi... Örneğin halk şiirimizin mimarı Yunus Emre gibi... Örneğin Türk halk zekâsının dünyadaki tarih boyu temsilcisi Nasrettin Hoca gibi... Ve yine örneğin Türkiye'mizin, Türk halkının yiğit çocuğu Nâzım Hikmet gibi...

Yeryüzünün neresine gidersek gidelim, oranın insanlarına Türkiye deyince, hemen şu üç adı anımsayacaklardır: Nasrettin Hoca, Mustafa Kemal Atatürk ve Nâzım Hikmet... Nâzım Hikmet, Türkiye'yi vareden ulusal değerlerimizden biridir.

Bizler, tüm çileli yaşamın Türk halkının mutluluğu yoluna adanmış ve bu uğurda canını tüketmiş olan ve yurdumuza onurlar katan Nâzım Hikmet'in yurttaşı olmakla, çağdaşı olmakla ve ayrıca yazar olarak da uğraşdaşı olmakla büyük övünç duyuyoruz. O Nâzım Hikmet ki, yüreğini, bir çerağ gibi namuslu Türk emekçi halkının dertleriyle yakmış, halkının yanarcası olduğu için de uluslararası değere yücelerek ölümsüzleşmiştir.

Nâzım Hikmet'in sanatçı antenleri, dünyanın her yeriyile iletişimdedi. Dünyanın neresinde olursa olsun, insan soyunun, insanoğlunun duyduğu acıyı yüreğinde duyar, bu acıyı yapıtlarıyla dile getirerek, yine insanlara ulaştırırdı.

Türkiye Yazarlar Sendikası olarak, büyük ustamıza değin çalışmalarında bulunması amacıyla bir Nâzım Hikmet Kurulu oluşturduk. Nâzım Hikmet Kurulu'nun birçok görevleri arasında en başta geleni, ölüm ve doğum yıldönümlerinde Nâzım Hikmet için anma toplantıları düzenlenmektedir. Bir hafta sürecek olan ilk toplantımızı bu geceyle başlatıyoruz. Bu anma toplantıları, hem Ankara'da, hem İstanbul'da sürecektir. Şu anda, hem Ankara'da, hem İstanbul'da, Nâzım Hikmet'in 75. ci doğum yıldönümü toplantıları açılmıştır. Başka birçok ülkelerde de şu anda Nâzım Hikmet, radyolarda, televizyonlarda, basında ve toplantılarda anılmaktadır. Nâzım Hikmet adına, resimleri basılmış posta zarfları yayınlanmıştır. Birçok ülkelerin yazar örgütlerinden bize bu gecemiz için telgraflar gelmiştir.

Gelecek Nâzım Hikmet'i anma toplantılarına, Nâzım Hikmet'in yakın arkadaşları olan Aragon, Simonof, Guillen, Yves Montand gibi birçok ünlü ve büyük sanatçıları da çağıracağız. Bir hafta sürecek bu anma toplantılarından birkaçını söylemek istiyorum. İstanbul'da Taksim'de Şehir Galerisinde ve Harbiye Şehir Tiyatrosunun galerisinde, Ankara'da Çağdaş Sahne galerisinde Nâzım Hikmet'in fotoğraflarından oluşan sergi bir hafta süreyle halkımıza açık tutulacaktır.

Bu haftanın önemli toplantılarından biri de, İstanbul Barosu'nun düzenlediği "Hukuk açısından Nâzım Hikmet" toplantısı olacaktır. Bu toplantıya Nâzım Hikmet'in yaşamakta olan avukatlarından Saffet Nezihi Bölükbaşı, İsmail Hakkı Palamir ve Mehmet Ali Sebük'ün katılmaları büyük sevincimizdir. Bizler inanıyoruz ki, Nâzım Hikmet, hiçbir suçu yokken, haksız olarak yıllarca hapislerde yatırılmıştır. Burun belgeleri, kanıtları ortadadır. Bu haksızlığı açığa vurarak Nâzım Hikmet'i savunmak, rehabilite etmek, yani saygınlığını kazandırmak, ölümünden yıllarca sonra bile olsa büyük şairimizi aklamak, her namuslu insanın görevidir, vicdan borcudur. Bunların başında da elbet Türk hukukçuları, Türk emekçileri, bütün Türk aydınları gelmektedir.

Oluşturduğumuz Nâzım Hikmet Kurulu'nun görevlerinden biri de, suçsuzluğu belgelenerek Nâzım Hikmet'in aklanması, saygınlığa kavuşturulmasıdır.

Türkiye Yazarlar Sendikası, bu yıl için Nâzım Hikmet adına iki ödül koymuştur. Biri şiir ödülü, biri de Nâzım Hikmet'in yaşamını, yapıtlarını inceleme ve araştırma ödülüdür. Gelecek yıllar daha başka sanat dallarında da ödüller konulması tasarlanmaktadır. Ödüllerin parasal değeri, şimdiye dek Türkiye'de verilen ödüllerden yüksek olacaktır. Ayrıca bu ödülleri kazananları, Türkiye Yazarlar Sendikası, Nâzım Hikmet üstüne incelemeler yapmak üzere yurt dışına da gönderecektir.

Nâzım Hikmet Kurulu'nun ileriye dönük çalışmalarının hazırlıkları da sürmektedir. Örneğin, koşullar elverince, bir Nâzım Hikmet Enstitüsü kurmayı düşünmekteyiz. Yine uygun koşullarda bir de Nâzım Hikmet Müzesi kuracağız. Bunun da şimdiden hazırlıkları içindeyiz. Sovyetler Birliği'nin Moskova'daki Devlet arşivinde Nâzım Hikmet arşivi bulunmaktadır. Sovyet Yazarlar Birliği, bir güvenceli ortamda, istediğimiz zaman Nâzım Hikmet arşivini bize devretmeye sözvermiştir.

Nâzım Hikmet bir şiirinde, mezarının Türkiye topraklarında bulunmasını, Anadolu toprağına gömülmeyi vasiyet etmiştir. Büyük ustamızın bu vasiyetini de, gerçek demokratik ortamın elverişli koşulları içinde gerçekleştireceğiz.

Dostlar! Nâzım Hikmet yaşıyor, Nâzım Hikmet yaşayacak! Bu toplantılar, Nâzım Hikmet'i yaşatabilmek için yapılmıyor. Yurdumuzun içine düşürüldüğü bugünkü kötü ve zor durumda, Nâzım Hikmet'i anmamızın daha da başka bir anlamı vardır. Günümüz Türkiye'sinde mal ve can güvenliği kalmamıştır. Canımızdan çok sevdiğimiz, canımızın goncaları olan gencecik, körpecik çocuklarımız hergün kurşunlanıyor, öldürülüyor. Zorbalık almış yürümüştür. Soygunlar, baskınlar evlere dek varmıştır. Faşizmin kanlı pençesi kapılarımızı tırmalıyor, pencerelerimize uzanıyor. Faşizm hergün biraz daha tırmanmaktadır. Kanlı faşizmi kudurtanların da kimler oldukları bilinmektedir.

Nâzım, halkımızın gerçek özgürlüğü uğruna anti-faşist bir savaşım içinde canını verdi, yaşamını tüketti. Bugünkü ortamda Nâzım Hikmet'i anmamızın işte böyle bir ayrı anlamı vardır. Nâzım Hikmet, faşizmden kurtuluş kavgamızın da bir simgesidir; böyle değerlendirilmelidir.

Nâzım Hikmet'in 75 inci doğum yıldönümü anma toplantısını, büyük ustamıza derin saygılarım ve geleceğe olan sarsılmaz umutlarımızla açıyorum.

Türkiye Yazarlar Sendikası gecenin gerçekleşmesinde katkıları bulunan kuruluş ve kişilere teşekkür eder.

Ulvi ALACAKAPTAN

Zeliha BERKSOY

Yavuzer ÇETİNKAYA

Hüseyin ERDEM

Bilgesu ERENUZ

Haldun ERGÜVENÇ

Genco ERKAL

Yaşar GÜNER

Suzan KIZILOĞLU

Tijen PAR

Ruhi SU

Ali TAYGUN

Meral TAYGUN

Candan TEKSOY

Işık YENERSU

Levent YILMAZ

Ahmet YÜRÜR

İ.G.D.

İ.K.D

TÖB-DER

T.S.B.

KOROLARI

On altı Mart 1920 de İstanbul işgal altındaydı. Emperyalistler Türkiye topraklarını, Türkiye Emekçi halkının elinden alıp paylaşmaya geldiler.

" Anadolu'nun en bereketli toprakları, en hünerli şehirleri düşman elinde: On beş il ve ilçe, dokuz büyük şehir, yedi göl ve on bir ırmak, üç deniz ve altı demiryolu ve milyonlarca insan, bizim insanımız, düşman elinde."

Bu dönem Nazım'ın kaleminden böyle dile gelecekti. Halkının türkülerıyla, masallarıyla büyümüştü. Ve halkı, dayanılmaz acısından, kırılan onurundan söz edecek, bağımsızlık çağırısını haykıracak ulusal şairini bekliyordu.

Nazım on sekiz yaşındaydı. Şairdi. Anadolu'da Kurtuluş savaşı başlamıştı. Ve Nazım, emekçi halkının özgürlük özlemini dile getiriyordu şiirlerinde. Beklenen ulusal şair ortaya çıkmıştı.

İstanbul'da işçiler, sosyalistler, yurtseverler ulusal bağımsızlık için bütün güçleriyle çalışıyorlardı. 1 Mayıs kutlanıyordu işgal altında, silah üretiliyordu ulusal kurtuluş için savaşınlara. Yurtseverler Anadolu'ya kaçırılıyordu. İşgal askerlerine soluk aldırılmıyordu. İstanbul'da işçiler, sosyalistler, yurtseverler bağımsızlık ve sömürsüz bir dünya için örgütleniyorlardı. Ve Anadolu'da:

Söz korusu:

Adana,

Antep,

Urfa,

Maraş:

düşmüş

dövüşüyordu...

Ve kanlı bankerler pazarında

Memleketi Alaman'a satanlar,

yan gelip ölülerin üzerinde yatanlar

düştüler can kaygusuna

ve kurtarmak için başlarını halkın gazabından

karanlığa karışarak basıp gittiler.

Yaralıydı, yorgundu, fakirdi millet,

en azılı düvellerle dövüşüyordu fakat,

dövüşüyordu, köle olmamak için iki kat,

iki kat soyulmamak için.

ve ağalar:

Bağdasar ağadan

Kellesi Büyük Mehmet ağaya kadar,
düşmanla birlik oldular.

Ve inekleri, koyunları, keçileri sürüp, götürüp,
gelinlerin ırzına geçip,
çocukları öldürüp

ve istiklâli yakıp yıktıkça düşman,
dağa çıktı mavzerini, nacağını, çiftesini kapan
ve çığ gibi çoğaldı çeteler

Ve on dokuz yaşındaki Nazım, Anadolu Hareketine katılmak
için İstanbul'dan İnebolu'ya geçti. Anadolu insanını ilk kez
burda gördü.

Kafamızda güneş

ateş

bir sarık,

Arık toprak

çıplak ayaklarımızda çarık.

İhtiyar katırından

daha ölü bir köylü

yanımızda,

yanımızda değil

yanan

kanımızda.

Omuz yamçısız,

bilek kamçısız,

atsız, arabasız

jandarmasız,

ayı ini köyler

balçık kasabalar

kel dağlar aştık,

İşte biz o diyarı böyle dolaştık!

Hasta öküzlerin

yaşlı gözlerinde

dinledik taşlı tarlaların sesini.

Gördük ki, artık vermiyor toprak

altın başaklı nefesini

kara

sapanlara!

Rüyada gezer gibi gezmedik,

hayır,

bir çöplükten bir çöplüğe ulaştık.

İşte biz o diyarı böyle dolaştık.

Biz

biliriz

o memleket

neye hasret çeker.

Bu hasret

bir materyalist kafası kadar

çizgileşmiştir,

bu hasrette

madde var

madde!

Kara sevdası değil öyle romantik,
onun
ruhunun
iki kıvrak kelimelik
hasreti var:
b u h a r
e l e k t r i k!

Kör değilseniz eğer*
göürsünüz ki,
şu toprak yüzü rençper,
Kafkasta arta kalan
kalbur göğüslü oğlu,
Kel başlarında mültezimin tırnakları oyulu,
kızıyla,
karısıyla,
kağnısıyla
son karış toprağına sarılmak,
ölse de burda onlarla ölmek,
burda
onlarla
gömölmek
istiyor.

Anadolu halkı, çorak, ama kendinin olan toprakları için kanı -canı bahasına dövüşüyordu. Sosyalistlerin örgütlediğı çeteler de içindeydi bu dövüşün. Artık Nazım, Halkının yanibaşında, sömürsüz bir dünya için savaşması gerektiğini daha iyi anlıyordu. Anadolu insanı, toprağını elinden almaya gelen emperyalistlere karşı direniyordu. Emperyalizmin ve sömürünün zincirini ilk kez kıran genç sosyalist devlet SSCB, Türkiyede boy veren bu ulusal kurtuluş savaşının yanındaydı. Ve Anadolu, kadınıyla erkeğıyle toprak için, ekeek için, ulusal bağınsızlık yürüyordu:

Ruhi su —

Ayın altında kağnılar gidiyordu.
Kağnılar gidiyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.
Toprak öyle bitip tükenmez,
dağlar öyle uzakta,
sanki gidenler hiçbir zaman
hiçbir menzile erişmeyecekti.
Kağnılar yürüyordu yekpare meşeden tekerlekleriyle.
ve onlar
ayın altında dönen ilk tekerlekti.
Ayın altında öküzler
başka ve çok küçük bir dünyadan gelmişler gibi
ufacık, kısıcıktilar

ve pırıltılar vardı hasta, kırık boynuzlarında
ve ayakları altından akan

toprak,

toprak

ve topraktı.

Gece aydınlık ve sıcak
ve kağınlarda tahta yataklarında
koyu mavi humbaralar çırılçıplaktı.
Ve kadınlar
birbirlerinden gizliyerek
bakıyorlardı ayın altında
geçmiş kabilelerden kalan öküz ve tekerlek ölülerine.
Ve kadınlar
bizim kadınlarımız:
korkunç ve mübarek elleri,

ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle
anamız, avradımız, yârimiz

ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen
ve soframızdaki yeri

öküzümüzden sonra gelen

ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız
ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki
ve karasapana koşulan
ve ağıllarda

ışığı altında yere saplı bıçakların

oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan

kadınlar

bizim kadınlarımız

şimdi ayın altında

kağınlara ve hartuçların peşinde

harman yerine kehribar başaklı sap çeker gibi

aynı yürek ferahlığı,

aynı yorgun alışkanlık içindeydiler.

Ve on beşlik şaraphelin çeliğinde

ince boyunlu çocuklar uyuyordu.

Ve ayın altında kağınlara

yürüyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.

Atına binmiş de elinde dizgin

Va.dığı cephede hiç olmaz bozgun

Çeteler içinde Yılan'ım azgın

Vurun Antepliler namus günüdür

Sürerim sürerim gitmez kadana

Fransız kurşunu değmez adama

Benden selâm söylen nazlı anama

Analar da böyleyavru doğurmuş.

Karayılan der ki harbe oturak

Kilis yollarından kelle getirek

Nerde düşman varsa orda bitirek

Vurun Antepliler namus günüdür.

«Sabah oldu sabah oldu

Sigaram yanmaz oldu

Sigaramın dumanından

Gözlerim görmez oldu.»

Büyük Taarruz — Nazım Hikmet

Dağlarda tek

tek

ateşler yanıyordu.

Ve yıldızlar öyle ısıltılı, öyle ferahtılar ki
şayak kalpaklı adam

nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden

güzel, rahat günlere inanıyordu

ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin yanında,
birdenbire beş adım sağında onu gördü.

Paşalar onun arkasındaydılar.

O, saati sordu.

Paşalar: «Üç», dediler.

Sarışın bir kurda benziyordu.

Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.

Yürüdü uçurumun başına kadar,

eğildi, durdu.

Bıraksalar

İnce, uzun bacakları üstünde yaylanarak

ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak

Kocatepe'den Afyon ovasına atlayacaktı.

Süvarinin Türküsü — Nazım Hikmet

Dörtlü gelip Uzak Asya'dan

Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan

bu memleket bizim.

Bilekler kan içinde, dişler kentli, ayaklar çıplak

ve ipek bir haliye benzeyen toprak,

bu cehennem, bu cennet bizim.

Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın,

yok edin insanın insana kulluğunu,

bu davet bizim.

Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür

ve bir orman gibi kardeşçesine,

bu hasret bizim.

Band 2

" Bir orman gibi kardeşçesine " yaşamının hasreti içinde Nazım, halkının yanbaşındaydı artık. Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkı ulusal bağımsızlık için savaşmıştı. Şimdi gene örgütlü bir biçimde sömürsüz bir dünya için savaşımını sürdürüyordu. Ve Nazım, bu savaşımında bir sıra neferi gibi yerini alıyor, yaşamını, yürüğünü, kalemmini ona adıyordu. Ama işçi ve emekçilerin kanları-canları bahasına savaşarak kurdukları bağımsız Türkiye de burjuvazi iktidarı ele geçirmek istiyordu. İşçi sınıfının ve emekçilerin sömürsüz bir dünya için örgütlü savaşımını engellemek istiyorlardı. Bu savaşımın öncülerine ağır baskı uygulamalarına başladılar.

Tarîf.
sınıf—ların
mücadelesidir.

*

- 1921
- Kânunisani 28
- Karadeniz
- Burjuvazi
- Biz
- On beş kassap çengelinde sallanan
- On beş kesik baş
- On beş arkadaş
- Yoldaş
- Bunların sen
- isimlerini aklında tutma
- fakat
- 28 kânunisaniyi unutma!

*

- „Siyah gece
- „Beyaz kar
- „Rüzgâr

„Rüzgâr“.

- Trabzondan bir motor açılıyor
- Sa—hil—de ka—la—ba—lık!
- Motoru taşıyorlar
- Son perdeye başlıyorlar!
- Gördün mü ikinci motörü?
- İçinde kim var?
- Arkalarından gidiyorlar.
- İkinci motor birinciye yetişti
- Bordaları bitişti
- Motorlar sarsılıyor
- Dalgalar sallıyor
- Sallıyor dalgalar.
- Hayır
- iki motörde iki sınıf çarpışıyor.
- Biz
- Onlar!
- Biz silâhsız
- Onlar kamalı
- tırnaklarımız
- Kavga son nefese kadar
- Kavga
- Dişlerimiz ellerini kemiriyor
- Kamanın ucu giriyor
- girdi...

artık lüzum yok fazla söze:
Bakın göz göze

- Karadeniz
- On beş kere açtı göğsünü,
- On beş kere örtüldü.

Mustafa Suphi ve on dört arkadaşı karadenizde öldürülmüştü. Ama, emekçilerin özgürlük savaşımını durduramadılar, durduramayacaklardı. Bu inanç Nazım'ın şiirlerinde yaşıyordu :

Göğsümde 15 yara var!...
Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak!...
Kalbim yine çarpıyor,
kalbim yine çarpacak!!!

Göğsümde 15 yara var!
Sarıldı 15 yarama
kara kaygan yılanlar gibi karanlık sular!
Karadeniz boğmak istiyor beni,
boğmak istiyor beni
kanlı karanlık sular!!!

Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak
Kalbim yine çarpıyor,
kalbim yine çarpacak!...

Göğsümde 15 yara var!
Deldiler göğsümü 15 yerinden,
sandılar ki, vurmaz artık kalbim kederinden.
Kalbim yine çarpıyor,
kalbim yine çarpacak!!!

Yandı 15 yarımdan 15 alev,
kırıldı göğsümde 15 kara saplı bıçak...
Kalbim,
kanlı kızıl bir bayrak gibi çarpıyor,
ç a r — p a — c a k!

MARŞ KORO : YANGINLARA FAZLA BAKAN GÖZLER YAŞARTMAZ

Yaşamını ve şiirini sömürsüz bir dünya savaşına adanmış Nazım, sömürsüz bir dünyayı yakından görmek, böyle si bir dünyayı kuran insanları yakından tanımak istiyordu. SSCB'ye gitti. Bir yandan öğrenimini sürdürürken, bir yandan da çürümüş bir dünya üzerinde yetişen genç işçi-emekçi devletinin gelişmelerini adım adım izliyordu. Yüreği, kendi halkının ve diğer ezilen halkların, emekçilerin, çürüyen kapitalizme ve emperyalizme karşı savaşmaları için çarpıyordu. Ve bu savaşın başarıya ulaşabileceğini kanıtlayan Ekim Devrimi Nazım'ın şiirlerinde dile geliyordu.

Kışlık sarayda Kerenski,
Sinolnide Sovyetler ve Lenin.
Sokakta karanlık

kar

rüzgâr

ve onlar.

Ve onlar biliyorlar ki „O“

„Dün erkendi yarın geç,

vakit tamam bugün!“ dedi.

Ve onlar „anladık, bildik“ dediler.

Ve onlar hiçbir zaman

bildiklerini böyle müthiş ve mükemmel bilmediler.

Karın üstünde rüzgâr.

Ve onlar,

cepheden dönen süngüleri,

kamyonları, mitralyözleriyle,

hasretleri, ümitleri, mukaddes istahları

ve karanlığa açılmış gözleriyle yürüyor,

yürüyor onlar kışlık saraya.

Putilovski zavottan bolşevik Kirof:

„— Bu gün büyük bir gündür yoldaşlar, diyor,

büyük bir gündür,

ve ihtar ederim ki, çapul yapmak isteyenlere,

artık kışlık saray ve bütün Rusya işçinin ve köylününüdür.“

Rüzgâr,

kar

ve karanlık.

Onlar karanlık gibi kurnaz

rüzgâr gibi cesur

yürüyor.

Yürüyor onlar kışlık saraya.

Tesviyeci İopal Sergiy.

„Hey gidi dünya, diyor, hey...“

Ben 905 te, on yaşında geçtim bu yoldan.

En önde iri mazlûm gözlü azize tasvirleri

yalnayak çocuklarla, kocakarılar

ve uzun saçlı papas Gapon vardı.

İnsanları ve rüzgârı arkamıza almıştık.

ve karşıda kırmızı pencerede bütün Rusların çarı,

siyah elbisesiyle sapsarı bakıyordu bize.

Ağlıyarak toprağa diz çöktü kadınlar.

Ben kaldırımtım ki elimi istavroz çıkarmak için

birdenbire dört nala Kazaklar çıktı karşıma.

Kazaklar şahlamış bir at ve kapkara kalpaklı.

Çocuklar bağırarak serçe kuşları gibi düştü yere.

bir at nallı ezdi benim dizkapağımı.“

Ve İopal Sergey bacağımı sürüyerek

yürüyor Oğulları kışlık saraya.

Rüzgârda,
kardır
ve karanlıktır hâkim olan manzaraya.
Lehistan cephesinden gelen
köylü Ivan Petroviçin gözleri
karanlıkta kedi gözü gibi görüyor.
Kırmızı sakalına tükürüyor
ve — Eh, Matuska, diyor.
yeşil başlı ördek gibi toprağı çantaya attık.”
Rüzgârın
karın

ve karanlığın altında manzara.
Ve limanda üç bacalı Avrora.
Ateş açtı kışlık saray.
Ateş açtı sütunların arkasından
alyanaklı yunkerlerle, sarışın, şişman orospular.
Tesviyeci topal Sergey
„Hey gidi dünya, dedi, hey
Kerenski kalmış kimlere...
Ve topal bacağının üstünden düştü yere.
Lehistan cephesinden gelen
köylü Ivan Petroviç
çok uzaklardaki yağlı, semiz toprağı kedi gözleriyle görüyor
ve kırmızı sakalına tükürüp
vecd içinde işletiyor mitralyözünü.
Rüzgârın altında
kırmızı tuğladan kışlık saray.
Bolşevik Kirof
„— Yoldaşlar, dedi, tarih,
yani işçi ve köylü sınıfları,
yani kızıl asker,
yani bir meş'ale yakıyoruz,
yoldaşlar, hücumla kalkıyoruz“ dedi.
Ve Neva nehrinde buzlar kızarıırken
Onlar çocuk gibi iştahlı,
rüzgâr gibi cesur,
kışlık saraya girdiler.
Demir, kömür ve şeker
ve kırmızı bakır
ve mensucat
ve sevdâ ve zulüm ve hayat
ve bilcümle sanayi kollarının,
ve küçük ve büyük ve beyaz Rusya ve Kafkasya ve Sibirya
ve Türkistan
ve kederli Volga boylarının
ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş oldu.
Bir şafak vakti karanlığın kenarından
karlı çizimlerini Onlar
mermer merdivenlere bastığı zaman,

Ve 1924 yılında Nazım, ilk işçi-emekçi devriminin önderi Lenin'in
ölümünü gördü

Gelin,
kızıl tank taburları gibi dağları düzlüyerek gelin!
Kömür, benzin, gaz kokusu yansın nefesinizde,
mavi iş başı gömleklerinizi giyerek gelin!

Gelin
Sesinizde çınlatarak
siyah tuğla bacaların düdük sesini.

Gelin,
Aydınlıkçılar kadar sıkı ve sağlam gelin!

Bir haberim var size,
telgraf direklerinin demir saçlarını titreten bir
haber.

Fakat
en büyük tehlike
en büyük keder,
kıramaz birbirine kenetlenen kolların zincirini,
kenetlenin!
Öldü Lenin!

Okuyun!
Okuyun haykırarak,
okuyun sesinizle demir çubukları kırarak,
Okuyun Lenin'den bir satır!
Öldü büyük ustamız
Öl-dü!...

Ölüm
protoplazmın ataletidir !
Fakat
bugün
her
proleter,
yarın
yarınki sınıfsız cemiyette her yeni doğan çocuk
bulacak kendi maddesinde Lenin'in şuurunu!

Öldü büyük ustamız
Öl-dü.

Lâkin arkasında kolu bağlı bırakmadı bizi.
Bize sanatın sırrını öğretip öldü.
Tamamlayacağız
şah eserimizi!

Nazım, savaşımlarını halkının arasında sürdürmek için 1924 aralığında Türkiye'ye döndü. Kurulan cumhuriyette işçi ve emekçilerin yeri yoktu. Köyler yine aynı köy, köylüler yine yoksuldu. Burjuvazi iktidarı ele geçirmişti. İşçi sınıfının savaşımlarını engellemek istiyordu. Ama işçilerin, emekçilerin, sosyalistlerin, aydınların ve Nazım'ın savaşımlarını engelleyemiyordu.

Şu
şu da,
şurdaki de!
şurdaki işçilerin hepsi,
şunların yarısı,
şu ateşçinin kendisi, kızı, karısı,
şu şimendiferci, şu vatman,
şu patronu selâmlıyan usta başı değil,
ötekisi,
şu bol paçaları dalgalı iki geminin
ikisi,
şu iğneden
parmaklarıyla dikiş diken
kadınlar,
şu taşlı yolları çarıklarına dolayan,
dağlardan
dağlara
güneşi kovalayan
köylü ırgat,
şu Marksın kafası, Leninin gözüyle yazan
adam,]?
sonra bu şiiri söyleyen şair.

İşçi sınıfının ve emekçilerin ekmek ve özgürlük için örgütlü savaşı-
mı, Mayıs gösterileri, zincirlerini kırmak için birleşen elleri
burjuvaziyi korkutuyordu. 1925 yılında Takrir-i Sükûn yasası ile
emekçileri sessizliğe mahkûm etmek istediler. Tutuklamalar, baskılar
başladı. Nazım, 15 yıl hapse mahkûm edildi. Baskı günden güne artıyordu.
Saklanması olanaksızdı. Gizlice Sovyetler Birliği'ne geçti. Ve Bakû'den,
baskılar altındaki halkını, ekmeği ve özgürlüğü elinden alınmak iste-
nen halkını birlik türküleri söylemeye çağırıyordu.

Bu bir türkû: —

toprak çanaklarda
güneşi içenlerin türküsü!

Bu bir örgü: —

alev bir saç örgüsü:
kıvranyor;

kanlı kızıl bir meş'ale gibi yanıyor

esmer alınlarında

bakır ayakları çıplak kahramanların!

Ben de gördüm o kahramanları,

ben de sardım o örgüyü,

ben de onlarla

güneşe giden

köprüden

geçtim!

Ben de içtim toprak çanaklarda güneşi.

Ben de söyledim o türküyü!

Yüreğimiz topraktan aldı hızını;

altın yeleli arslanların ağzını

yırtarak

gerindik!

Sıçradık;

şimşekli rüzgarlara bindik!

Kayalardan

kayalarla kopan kartallar

çırpıyor ışıқта yaldızlanan kanatlarını.

Alev bilekli süvariler kamçılıyor

şaklanan atlarını!

A k ı n v a r

G ü n e ş e a k ı n!

G ü n e ş i z a a a a p t e d e c e ğ i z

G ü n e ş i n z a p t ı y a k ı n!

Düşmesin bizimle yola: —

evinde ağlıyanların

göz yaşlarını

boynunda ağır bir

zincir gibi taşıyanlar!

Bıraksın peşimizi

kend. yüreğinin kabuğunda yasıyanlar!

İste:

şu güneşten

düşen

ateşte

milyonlarla kırmızı yürek yanıyor!

Sen de çıkar

göğsünün kafesinden yüreğini;

şu güneşten

düşen

ateşe fırlat;

yüreğini yüreklerimizin yanına at!

A k ı n v a r

G ü n e ş e a k ı n!

G ü n e ş i z a a a p t e d e c e ğ i z

G ü n e ş i n z a p t ı y a k ı n!

Ölümlerimizin başlarına basarak

yüksel yoruz

güneşe doğru!

Ölenler

döğüşerek öldüler;

güneşe gömüldüler.

Vaktimiz yok onların matemini tutmaya!

A k ı n v a r

G ü n e ş e a k ı n!

G ü n e ş i z a a a a p t e d e c e ğ i z

G ü n e ş i n z a p t ı y a k ı n!

Üzümleri kan damlalı kırmızı bağlar tütüyor,

kalın tuğla bacalar

kıvrانarak

ötüyor!

Haykırdı en önde giden

emreden!

Bu ses!

Bu sesin kuvveti,

bu kuvvet,

yaralı aç kurtların gözlerine perde

vuran,

onları oldukları yerde

durduran

kuvvet!

Emret ki ölelim

emret!

Güneşi iç yoruz sesinde!

Coşuyoruz

coşuyorum!...

Yangınlı ufukların dumanlı perdesinde

mızrakları göğü yırtan atıllar koşuyor!

A k ı n v a r

G ü n e ş e a k ı n!

G ü n e ş i z a a a a p t e d e c e ğ i z

G ü n e ş i n z a p t ı y a k ı n!

Toprak bakır

gök bakır.

Haykır güneşi içenlerin türküsünü.

Hay—kır

Haykıralım!

Türkiye işçi sınıfı sömürüye, karanlığa karşı türküsünü yığinsal eylemlerle söylüyordu. Ama zorbalık düzeni, Nazım'ın bu türküyü işçi sınıfıyla birlikte söylemesini engellemek istiyordu. 1928 de Türkiye'ye gizlice dönen Nazım, tutuklanarak Hopa hapishanesine götürüldü. İşçiler direniyordu. Grevler çığ gibi büyüyordu. Nazım kanıt yetersizliğinden serbest bırakıldı. Ve yüreği, patlayan grevler için, ulaşım işçilerinin grevi için çarpıyordu.

Adedi devir

sıfır.

Şehir

sustu.

Kenetlendi nokta nokta şehrinin

asfalt—beton çenesi:

bin dokuz yüz nokta nokta senesi

nokta nokta ayında...

Cadde boş.

Bir uçtan bir uca koş.

Cadde boş

bomboş

cebim gibi...

Kesildi akıyor su...

Ne bir motor uğultusu

ne dönen bir tekerlek var.

Rüzgâr:

sürüklüyor asfaltta mister Fordun adını:

duvardan kopan renkli bir ilân kâadını!...

Kaldırımında savuruyor...

Uç adam.

Uç adam duruyor.

Birincinin kolunda kırık bir

keman var,

ikincinin başında silindir

sırtında frak,

üçüncü kıllı bir maymun gibi çıplak...

Sokak.

Sokakta ıslık çalarak

enseni kaşıya kaşıya

geç karşıdan karşıya,

yok ezilmek korkusu...

Ne bir motor uğultusu

ne dönen bir tekerlek var...

Rüzgâr:

çatıyor git gide kara kaşlarını.

Kesmiş düdük sesleri köşe başlarını.

Uç adam...

Uç adam duruyor

Ve bir sarhoş türküsünü söyliyerek

topuklarını yere vuruyor...

Caddenin ortasında bağırıp durmayın,

topukları yere vurmayın.

N a f i l e

asfaltı getiremezsiniz dile!

N a f i l e

Konuşmaz sesini kaybeden şehir

okşamazsa eğer

O n l a r ı n

ceplerinde kilitlenen elleri

bakır telleri...

Uç adam

Uç adam duruyor:

birincinin kolunda kırık bir

keman var,

ikincinin başında silindir

sırtında frak,

üçüncü kıllı bir maymun gibi çıplak...

Uç adam,

kayboluyor karanlıkta sallanarak...

TİMUR SELÇUK :

Dalgaları karşılayan gemiler gibi
gövdelerimizle karanlıkları yara yara
çıktık rüzgârları en serin,
uçurumları en derin,
havaaları en ışıklı sıra dağlara.
Arkamızda bir düşman gözü gibi karanlığın yolu.
Önümüzde bakır taslar güneş dolu
Dostların arasındayız!
Güneşin sofrasındayız!
Dağlarda gölgeniz göklere vursun,
göz göze
yan yana
durun çocuklar!
Tasları birbirine vurun çocuklar.
Doldurun çocuklar,
doldurun
doldurun
doldur içelim.
Başları
göklere
atalım
serden geçelim...
He e e y nerden geçelim?
Yalnayak
koşarak
devlerin
geçtiği
yerden geçelim.
He e e y
hop
heeeey
hep
birden geçelim.
Doldurun çocuklar
doldurun
doldurun
doldur içelim...
Dostların arasındayız!
Güneşin sofrasındayız!

Kendini işçi ve emekçilerin savaşımına adanmıştı Nazım. Ona, 'sen de Aslı'nın Kerem'i gibi yanacaksın' diyorlardı, vazgeç, Türkiye'de gerçekleştirecek şeyler değil düşündüklerin. Ama o, inanıyordu savaşımının boşuna olmadığına.

MARŞ KORO :

KEREM GİBİ

Nazım'ın yüreği umut ve geleceğe inançla doluydu. Zincirlerini kırmak için el ele savaşım veren işçi ve emekçilerin, mutlu ve yasanası dünyayı kendi elleriyle kuracaklarına inanıyordu.

MARŞ KORO : TOPRAKTAN ATEŞTEN

İnsanların 'yaşamak ne güzel şey' diyecekleri dünyayı yalnız kendi emekçi halkı için değil, bütün halklar için istiyordu Nazım. Yüreği ve şiiri, Kalküta da emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı savaşan Hint halkının yanındaydı.

Mevzubahs gencin
ismi: BENERCİ.
Kendisi aslen Hintli olup
maskatı resi DELHİ'dir...
Dostlarının nazarında tam
adam,
düşmanların indinde azgın bir delidir,
ve Britanya polisinde künyesi şüphelidir...

Aydın on dördü.
Aydın on dördünü Paris'te aç gezen gördü,
dedi ki:
«— Bu gece ay
dibi kalay
bir tencere gibi...»

Aydın on dördü.
Aydın dördünü Fatihli hırsız gördü,
dedi ki:
«— Bu gece ay
gökte açık kalan
bir pencere gibi.

Atlasak içeriye,
asursak he imanın

Meryem ananın
gümüş takımlarını.»

Aydın on dördü.
Aydın on dördünü İrlandalı bir polis gördü,
dedi ki:

«— Benziyor ay
yıldızların yıldızlarını çalmak için
göğre çıkan bir hırsızın
fenerine...»

Aydın on dördü.
Aydın on dördünü şair Salih Zeki gördü:
benzetti kendi eserine,
beğendi...

Aydın on dördü.
Aydın on dördünü Londralı bir lord gördü,
dedi ki:
«— Benziyor ay
haşmetpenahımın
dizbağı nişanına...»

Kızardı ayın on dördü.
Kızaran ayın on dördünü bir parya gördü,
dedi ki:
«— Benziyor ay
Ganj'in üstüne damlayıp yayılan
kardeş kanına.»

Aydın on dördü.
Bu sefer bizzat
çekik gözleriyle ayın on dördü

KALKÜTA sehrine civar,
bir çay tarlası gördü.
Tarlanın dışında duvar.
İçinde bir ev.

Gece saat 2...

Evin alt katındaki
oda.

Kapalı pencereler, asma bir lâmba,
bir masa ortada.

Üç amele, iki köylü, bir muallim ve Benerci,
yani ceman yekûn:

yedi KALKÜTA delikanlısı, yedi inkılâp genci...

Ama emperyalizmin ve talan düzeninin ne Hindistan'da ne Türkiye'de özgür-
lüğe tahammülü yoktu. 1932 yılında Nazım Tekrar tutuklandı.

Bir tanem,
Son mektubunda,
„Başım sızlıyor
yüreğim sersem!“
diyorsun.

„Seni asarlarsa
seni kaybedersem“
diyorsun;
„Yaşıyamam!“

Yaşarsın karıcığım,
kara bir duman gibi dağılır hâtıram rüzgârda;
yaşarsın, kalbimin kızıl saçlı bacısı,
en fazla bir yıl sürer
yirminci asırlılarda
ölüm acısı.

Ölüm,
bir ipte sallanan bir ölü.
Bu ölüme bir türlü
razı olmuyor gönlüm,

Fakat,
em'n ol ki sevgi;
zavallı bir çingenenin
kıllı, siyah bir örümceğe benziyen eli

geçilecekse eğer
ip bogazıma,
mavi gözlerinde korkuyu görmek için
boşuna bakacaklar
Nâzıma!

Ben,
alaca karanlığında son sabahımın
dostlarımı ve seni göreceğim,
ve yalnız
yarı kalmış bir türkünün acısını
toprağa götüreceğim..

Karım benim,
iyi yürekli,
altın renkli,
gözleri baldan tatlı arım benim;
ne diye yazdım sana
istendiğini idâmımın,
daha dâva ilk adımında
ve bir şalgam gibi koparmıyorlar henüz
kellesini adamın.

Haydi bunlara boş ver.
Bunlar uzak bir ihtimâl.
Paran varsa eğer
bana fanilâ bir don al,
tuttu bacağımın siyatik ağrısı.
Ve unutma ki
daima iyi şeyler düşünmeli
bir mahpusun karısı.

Ama ne Türkiye'de ne de dünyanın diğer ülkelerinde tutuklamalar ,baskı-
lar özgürlük savaşçılarının direncini kıramıyordu.İşçi ve emekçilerin
yükselen savaşımını engellemek için insanlığa faşizm dayatıldı.

Kara taştan çerçeveye gömülen,
güneşi parça parça bölen

demir parmaklık.

Dayadım

alnımı

demir parmaklığa,

parmaklık alnıma

gömüldü,

kemikli geniş alnımı parça parça böldü...

Alnım

parmaklığa dayalı,

yüzüm

kana boyalı.

Bu kan benim kanım

Eşyayı bu kanlı perdeden görüyor gözüm.

Kara taştan çerçeveye gömülen,

güneşi parça parça bölen

demir parmaklık...

Orada

o duvarda

o duvarın dibinde

bizimkilerin bağlandı kolları

o duvarı

bizim için yaptılar,

o duvar,

dağaçlarının sabunlu ipi gibi parlıyor.

O duvar,

o duvarda keskinliği var

taze kanlı etleri parçalayan

yosunlu ıslak

dişlerin...

O duvar.

gözleri afyon dumanlı keşişlerin

bellerindeki kara kuşak gibi sarılmış

kürenin gırtlığına!

O duvarın ilk temel taşı

şahsi mülkiyetin ilk adımından geliyor.

O duvarın dibinde

bizimkilerin

Eyfel gibi kemikleri yükseliyor.

O duvarın bir ucu:

tahta sapanlı sarı Çinde.

Öbür ucu:

Çelikleri elektrikli Newyorkun içinde.

Her bankada hisse senetleri var

onun.

O duvar

lordlar kamerasından lord Gürzon'un

noktaları imparator armalı bir nutku gibi geçiyor.

Eyfelin tepesinden avlarını seçiyor,

ve dayanarak Hindenburg'un altın çivili heykeline

topluyor Berlin sokaklarını eline.

O duvarın taşlarına sürterek dilini

kara gömlekli Musolini

bekliyor nöbet,

İtalyanın çizmesi

yüzüyor kanda.

O duvar

ikinci bir balkan gibi yükseliyor Balkanda.

O duvar

o duvar

o duvar...

O duvarın dibinde

bizimkiler kurşunlanıyorlar.

O duvar,
o duvar kadar
uzun bir destanı var
o duvarın dibindeki her bir karış yerin.
O duvarın dibinde ölenlerin
koparıyorlar erkekliğini
gençlik aşısı yapmak için
milyonerlerin
kibrit çöpünden frengili iskeletlerine!
Milyonerler
gömülüp orospuların etlerine
bir radyo konseri gibi dinliyorlar
o duvarın dibinde verilen
kurşun sesiyle yere serilen
idâm emirlerini!...

O duvar,
o duvarın dibinde seferberlik var:
1914 — den daha büyük
daha mel'un
bir seferberlik...

Karanlıklar
güneş altında nasıl kaçarsa bir deliğe,
koşuyor burjuvalar bu seferberliğe;
Britanya dretnotlarının Cemiyeti Akvamı,
beyaz eldivenleri barut kokan diplomat,
çürümüş insan eti müstahsili general,
İkinci enternasyonal,
zehirli çiçeklerini toplamak için,
dinin toprağını gübreleyen, kazan,
eserlerini bankonotlara yazan
filozof,
permanganatın âşığı şair,
ölüm şuaı satan kimyager,
hepsi seferber
seferber

o duvarın bayrağı altında.
O duvar
o duvar
o duvar...
O duvarın dibinde
bizimkiler kurşunlanıyorlar.

Almanya'da Hitler, İtalya'da Mussolini, İspanya'da Franko'yu destekliyordu emperyalizm.

Peki, Hitler'i kim çıkarmış ?

Alman bankaları ve tröstleri kendilerini tehlikede görme-
seydiler

ve desteklenmeseydiler solculara karşı kaygalarında

İngiliz, Fransız, Amerikan

ortakları tarafından

ve hep beraber

Nazileri tutup yükseltmeseydiler,

ve Alman orta sınıfları geçenki harbin sonunda darmadağın
olmasaydı

ve bir çift çizmeye

bir kangal sucuğa satılmaya hazır,

ümitsiz, aç, perişan

yıgınlarla serseri dolaşmasaydı kaldırımlarda

ve ihanet etmeseydi sosyal-demokratlar

Hitler, bugünkü Hitler olabilir miydi ?

Ve faşizmin Türkiye'de de işbirlikçileri vardı.

Kır saçlıydı Koyunzade Şerif Bey.

Elli, elli beşinde vardı.

Geniş omuzlarının üstünde güzel erkek kafasıyla

insanın yüzüne emrederek bakardı.

Koyunzadeler asildiler kökten

çok eskiden şehre inmiş Yürük beylerindendiler.

Altmış bin dönümdü toprakları

ve onlarını çeltik fabrikalarından biri.

Üç oğlu üç kızı var Şerif Beyin.

Kızlar çirkindiler birbirinden

oğlanlar birbirinden güzel.

Malların mülkiyeti babanıdır.

Şerif Bey ölürse büyük oğlu geçecek yerine

ve mülkiyet devam edecek bölüşülmeden.

Damatların biri ziraat mühendisi, biri hâkim.

Büyük kız evli değil.

Ölen annenin yerine geçti.

Uzun boylu, kemikli, esmer.

İpince dudakları bir kerre bile gülmemiştir.

Hizmetçileri odunla döver

(babasının ırgatları dövdüğü gibi).

Ve geceleri kapanıp odasına

Alfred dö Müse'yi okur ağlayarak.

Şerif Bey bile kendinden yaşlıymış gibi kızını sayar.

Bütün aile gayet şık giyinirler :

İngiliz modası takibedilir konakta

fakat politikada ırkçı ve Alamancıdırlar.

Alamanya'yla iş yapıyorlar meşrutiyetten beri.

Avrupa'nın faşizmin çizmesi altında ezildiği yıllarda, 1936 da, faşist Mussolini İtalya'sı kanunları, Türkiye işçi sınıfının örgütlü savaşımını engellemek amacıyla 141 ve 142 ci maddeler olarak Türk Ceza Kanunu'nda yer aldı. Türkiye işçi sınıfının ve emekçilerin sendikal, siyasal her türlü örgütlenmesi yasaklandı.

Onlar istiyorlar ki

çift ağızlı baltalarıyla

yuvarlansın kafalarımız önüne yarıp —

o kara gömlekleri beyaz kordonlu

golf pantolonlu

kadroların...

K a r d e ş l e r !

Onlara sokakta rastlarsanız eğer
ölümü görmüş gibi çevirin başınızı.
Kırpiksiz sarı gözler gözünüze bakarken
arkadan sırtınıza bir
bıçak girebilir ...

Onlar istiyorlar ki
kara toprağın kalbi durana kadar
Biz pazarda kelepir bir mal gibi satalım
kafamızın ışığını, gücünü kolumuzun.
Ve dumanlanmağa başlayınca
gözümüzün bakışı,
yavaşlayınca
damarlarımızda kanın akışı

karaya vurmuş balıklar gibi
köprü altlarında yatalım...

K a r d e ş l e r !

Onlara elleriniz dokunmuşsa eğer
yedi tas su dökün ellerinize.
Yırtarak bayramlık gömleğimi ben
peşkir yaparım size...

Biz
ayrı dillerde aynı şarkıyı okuyanlar,
Biz

aynı yastıkta yatar gibi
toprağa başlarını yan yana koyanlar,
Biz,
yüzümüzün derisi koyu açık yanmış diye,
saçlarımız ayrı ayrı boyanmış diye
barsaklarımızı birbirimizin avucuna dökerek
birbirimizin gırtlığını dişimizle sökerek
gebereceğiz.

Ve kadrolar
parlatarak
kara gömleklerinin beyaz kordonlarını
gömecekler kadife koltuklara
golf pantolonlarını...

K a r d e ş l e r !

Onların adına benziyorsa adınız eğer
adınızı değiştirin.
Vebanın girdiği kapıdan girin
onların evine atmayın ayak...

Onlar istiyorlar ki
çift ağızlı baltalarıyla
yuvarlansın kafalarımız önüne yarın —
o kara gömlekleri beyaz kordonlu
golf pantolonlu
kadroların...

Faşizm,dünya halklarının savaşımını dize getirmek için birçok ülkede saldırıya geçmişti.Ve Nazım'ın şiirleri Habesistan'da,İspanya'da emekçilerin faşizme ve emperyalizme karşı direnişini yaşıtıyordu.

Görmek
işitmek
duymak
düşünmek
ve konuşmak
koşmak alabildiğine
başı dolu
başı boş
koş -
- mak...
Hehehey TARANTA - BABU
hehehey,
yaşamak ne güzel şey
anasını sattığının
yaşamak ne güzel şey..
Düşün beni
kollarım, senin üç çocuk doğurmuş
geniş kalçalarındayken...
Düşün sıcak...
Düşün kara bir taşın damlıyan
çırılçıplak
bir su sesini...
İstediğin yemişin
rengini, etini, adını düşün...
Gözdeki tadını düşün
kıpırmızı güneşin
yemyeşil otun
ve koskocaman
masmavi bir çiçek gibi açan
ay ışığının...
Düşün TARANTA - BABU!
İnsan oğlunun yüreği
kafası
kolu
yedi kat yerin altından
çekip çıkarıp
öyle ateş gözlü çelik allahlar yaratmış ki,
kara toprağı bir yumrukta yere serebilir,
yıldın bir veren nar
bin verebilir.
Ve dünya öyle büyük,
öyle güzel
öyle sonsuz ki deniz kıyıları
her gece hepimiz
yan yana uzanıp yaldızlı kumlara
yıldızlı suların
türküsünü dinleyebiliriz..
Yaşamak ne güzel şey
TARANTA - BABU
yaşamak ne güzel şey...
Anlıyarak bir usta kitap gibi
bir sevdâ şarkısı gibi duyup
bir çocuk gibi şaşarak
YAŞAMAK...
Yaşamak:
birer birer
ve hep beraber
ipekli bir kumaş dokur gibi...

Geliyorlar TARANTA - BABU.

Bu ölmeğe ve öldürmeğe gönderilenler
kanlı sargılarına birer birer

teneke haçlar takıp döndükleri gün,
büyük ve âdil Romada

hisse senetleriyle aksiyonlar yükselecek,
ve gidenlerin ardından
yeni efendilerimiz

ölülerimizi soymağa gelecek..

—

Ne mâveradan ses duymak;
ne satırların nescine koymak o „anlaşılmıyan şeyi“,
ne bir kuyumcu merakıyla işlemek kafiyei;
en güzel lâf, ne derin kelâm,
çok şükür
hepsinin,

hepsinin üstündeyim bu akşam.

Bu akşam

bir sokak şarkıcısıyım hünersiz bir sesim var,
sana,

senin işitemiyeceğin bir şarkıyı söyleyen bir ses.

Karanlıkta kar yağıyor.

Sen Madrid kapısındasın.

Karşında en güzel şeylerimizi:

ümidi, hasreti, hürriyeti

ve çocukları öldüren bir ordu.

Kar yağıyor

ve belki bu akşam

ıslak ayakların üşüyordur?

Kar yağıyor

ve ben şimdi düşünürken seni

şurana bir kurşun saplanabilir.

ve artık bir daha

ne kar, ne rüzgâr, ne gece...

Kar yağıyor

ve sen böyle „Non passaran“ deyip

Madrid kapısına dikilmeden önce

her halde vardın.

Kimdin, nerden geldin, ne yapardın?

Ne bi'eyim.

meselâ:

Astoria kömür ocaklarından gelmiş olabilirsin.

Belki alnında kanlı bir sargı vardır ki,

Kuzeyde aldığın yarayı saklamaktadır.

Ve belki varoşlarda son kurşunu atan sendin

„Yunkers“ motorları yakarken Bilbao'yu.

Veyahut her hangi bir

Kont Fernando Valaskeros de Kortobanın çifliğinde
ırgatlık etmişindir.

Belki „Plasa de Sol“ da küçük bir dükkânın vardı,
renkli ispanyol yemişleri satardın.

Belki hiçbir hünerin yoktu, belki gayet güzeldi sesin,

belki felsefe talebesi, belki hukuk fakültesindensin.

Ve parçalandı üniversite mahallesinde

bir İtalyan tankının tekerlekleri altında kitapların.

Belki dinsizsin,

belki boynund- bir sicim, bir küçük haç?

Yüzünü hiç görmedim ve görmeyeceğim.

Belki yüzün hatırlatır

Sibiryâ'da Kolçak'ı yenenleri;

belki yüzünün bir tarafı biraz

bizim Dumlupınarda yatana benziyordur

ve belki bir parça hatırlatıyorsun Robespiyeri?

Adımı duymadın ve hiç duymıyacaksın;
aramızda denizler, dağlar,
benim kahrolası acım
ve „Ademi müdahale komitesi“ var.
Ben ne senin yanına gelebilir,
ne sana bir kasa kurşun,
bir sandık taze yumurta,
bir çift yün çorap gönderebilirim.
Halbuki biliyorum,
bu soğuk karlı havalarda
iki çıplak çocuk gibi üşümektedir
Madrid kapısını bekliyen ıslak ayakların.
Biliyorum,
ne kadar büyük, ne kadar güzel şey varsa,
insan oğulları daha ne kadar büyük
ne kadar güzel şey yaratacaklarsa,
yani o korkunç hasreti, daüssıllası içimin,
güzel gözlerindedir,
Madrid kapısındaki nöbetçimin.
Ve ben ne yarın, ne dün, ne bu akşam
onu sevmekten başka bir şey yapamam.

Türkiye'deki faşizm özlemcileri Franko'ya arka çıktılar. Nazım Hikmet'i tutukladılar. Harbökulu Öğrencileri arasında yapılan bir aramada bulunan kitapları bahane edilerek askeri mahkemede yargılandı. 'Ordu'yu isyana teşvik' ten toplam 28 yıla mahkûm edildi. Nazım zindanda 'Memleketimden insan manzaraları'nı yazdı. Bu, onu, sosyalist gerçekçilik yönteminde doruğa ulaştıran yapıtlarındandı. Bu, onun, savaşımını, ekmek kavgasını paylaştığı halkının destanıydı.

Ruhi su :

Onlar ki toprakta karınca,
suda balık,
havada kuş kadar
çokturlar;
korkak,
cesur,
câhil,
hakîm
ve çocukturlar
ve kahreden
yaratan ki onlardır,
destânımızda yalnız onların mâceraları vardır.

Onlar ki uyup hainin iğvâsına
sancaklarını elden yere düşürürler
ve düşmanı meydanda koyup
kaçarlar evlerine
ve onlar ki bir nice mürtede hançer üşürürler
ve yeşil bir ağaç gibi gülen
ve merasimsiz ağlayan
ve ana avrat küfreden ki onlardır,
destânımızda yalnız onların mâceraları vardır.

Demir,
kömür
ve şeker
ve kırmızı bakır
ve mensucat
ve sevda ve zulüm ve hayat
ve bilcümle sanayi kollarının
ve gökyüzü
ve sahra
ve mavi okyanus
ve kederli nehir yollarının,
sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş olur,
bir şafak vakti karanlığın kenarından
onlar ağır ellerini toprağa basıp
doğruldukları zaman.

En bilgin aynalara
en renkli şekilleri aksettiren onlardır.
Asırda onlar yendi, onlar yenildi.
Çok sözler edildi onlara dair
ve onlar için:
zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yoktur,
denildi.

Bir yaşında
bin yaşında olabilir
yaşamamış ki.
Meselâ :
ne bileyim,
deniz hakkında fikri yoktur.
Meselâ :
duymamıştır imambayıldının adını.
Ve her seferinde
hayretle bakmıştır
— eğer varsa —
kocası kurarken saatını.
Ve meselâ :
düşünmemiştir bile
mümkün olabildiğini
gün doğarken uyumanın.]

Gün ağarıyordu.

Muazzam

buzlu bir cam gibiydi gökyüzü.
Ve bozkır kupkuru ve kaskatıydı.
Kireç, kil ve kaya tuzu.

Güneş çabucak yükseldi yarım mızrak boyu,
bozkır ortaya çıktı büsbütün :
bir iklim yeni doğmuş bir seyyareden
aydaki vadilerin kederli susuzluğu,
ne bir dam

ne bir tekerlek izi
ne de o mutlu çağırışı insan eline uzanan bir yemişin,
hayvansız ve otsuz
sonsuz yalnızlığı hiçbir şey vermek istemeyişin.

Nihayet bir adam göründü.
Bir başına, üzerinde bir eşegin.

Bir köy göründü nihayet
(ağaçsız ve penceresiz)
toprak ve tezekten ibaret.

Bir kız çocuğu çıktı yerin içinden.
Bakımsız, fakat sıhhatli bir kedi yavrusu gibi şirin ve pisti.
Boyundan büyük bir testiye yüklenmişti.
Baktı tirenin arkasından.
Yuvarlacık burnuyla kokladı havayı.
Güldü.
Yanakları çukur çukur oldular.
Babası yoktu Zehra kızın,
neden yoktu?
Belki bir yerlere gidip dönmemişti bir daha.
Belki de dönecekti.
Kim bilir
belki bugün ikindi üzeri
bozkırın içinden çıkagelir.

Anası içerde henüz uyanmamıştı Zehra kızın.
Ama belkisi, kim biliri yok,
ama muhakkak

o bir daha uyanmayacak.
Çarşafsız, simsiyah yorganın altında cırtlıçiplak yatıyor
arasında sevinçle sıçrayan pirelerin,
kaskatı
upuzun.

Ve bozkırda gülüyor beş yaşındaki Zehra kız
ölünün koynundan çıktığı halde farkında olmayacak kadar
dünyadan habersiz,

ve dünyadan dehşetli haberli :
boyundan büyük testiye taşıyacak
ve tirenin arkasından bahtiyar bakıp
ve koklayıp bozkırı
gülecek kadar.

Dahiliye, hariciye, vilâdiye, emrazı sariye,
kadın, erkek, çocuk,
elli dokuz yataktı memleket hastanesi,
fakat yetmiş ikiydi hasta sayısı.
Yerde yatıyordu fazlalık
ve ikişer hasta vardı bazı karyolalarda.

Dümelli karısını gördü.
Ayılmamıştı henüz.
Saçları tıraş edilmişti dibinden.
Yamru yumru, kabuklu patates gibi bir yüz.
Hastalıklı bir oğlan çocuğuna benziyordu.
Ve beyaz patiska nevresimin üzerinde
topraktan fışkırmış iki kök gibi duruyordu elleri.

Dümelli bıraktı elmaları hastanın ayak ucuna.
Baktı uzun uzun

baktı çipil mavi gözlerini kısarak.
«— Hayır kalmamış,» — dedi, — «kötülemiş.
Benim ala öküz de böyle olduydu bıldır,
yattı, kalkmadı bir daha.
Elmaları verin yesin.
Elmayı sever.
Sağolun efendi ağa...»

Ve çıktı dışarı Dümelli ağlaya ağlaya.
Çıkış o çıkış,
onu bir daha görmediler.
Ve üç gün sonra öldü kadın...

++

Bir adam
merdivenlerde duruyor
bir şeyler düşünerek.

Zayıf.
Korkak.
Burnu sivri ve uzun
yanaklarının üstü çopur.
Merdivenlerdeki adam

— Galip Usta —

tuhaf şeyler düşünmekle meşhurdur:

«Kaat helvası yesem her gün» diye düşündü
5 yaşında.

«Mektebe gitsem» diye düşündü
10 yaşında.

«Babamın bıçakçı dükkânından
Akşam ezanından önce çıksam» diye düşündü
11 yaşında.

«Sarı iskarpinlerim olsa

kızlar bana baksalar» diye düşündü
15 yaşında.

«Babam neden kapattı dükkânını?
Ve fabrika benzemiyor babamın dükkânına»
diye düşündü
16 yaşında.

«Gündeliğim artar mı?» diye düşündü
20 yaşında.

«Babam ellisinde öldü,
ben de böyle tez mi öleceğim?»
diye düşündü
21 yaşındayken.

«İşsiz kalırsam» diye düşündü
22 yaşında.

«İşsiz kalırsam» diye düşündü
23 yaşında.

«İşsiz kalırsam» diye düşündü
24 yaşında.

Ve zaman zaman işsiz kalarak
«İşsiz kalırsam» diye düşündü
50 yaşına kadar.

51 yaşında «İhtiyarladım» dedi,
«babamdan bir yıl fazla yaşadım.»

Şimdi 52 yaşındadır.
İşsizdir.

Şimdi merdivenlerde durup
kaptırmış kafasını
düşüncelerin en tuhafına:

«Kaç yaşında öleceğim?
Ölürken üzerimde yorganım olacak mı?»
diye düşünüyor.

Kitap okuyor mahkûm Halil.

Çevirirken dizinde duran kitabın yapraklarını
çok rahat bir ustalıkla kullanıyor
bileklerinden demirli parmaklarını.

Kitap ve kelepçelerle

on üç senedir

bu beşinci yolculuğudur.

Gözlerinin altında çizgiler

şakaklarında beyaz.

Halil belki ihtiyarladı biraz.

Fakat kitap, kelepçe ve yürek eskimedi.

Ve şimdi

Yürek her zamankinden umutlu

Halil okurken kitabını

" - Kelepçem," diye geldi aklına,

" Seni pulluk yapacağız kelepçemin demiri."

Türkiye'de ve dünyanın birçok ülkesinde insanlar açtı, yoksuldu, sömürülüyordu. Mutluluk istiyordu insanlar... Ama onlara sunulan mutluluk değil savaş oldu. 1 Eylül 1939 da ikinci dünya savaşı başladı.

Söz korusu :

— Harbediyoruz:

pazar ve mal nizamının bekası için.

Kömür, lastik ve kereste,

ve kendi değerinden fazla yaratan iş kuvveti satılmalıdır.

Patiska, benzin

buğday, patates, domuz eti

ve taze gümrah bir sesin içindeki cennet

satılmalıdır.

Güneşli bahçesi ve resimli kitapları çocukluğun

ve ihtiyarlığın emniyeti

satılmalıdır.

Şan, şeref ve saadet,

ve

kuru kahve

topyekün pazar malı olup

tartılıp, ölçülüp, biçilip satılmalıdır.

Harbediyoruz:

harbi bitirdiğimiz zaman

aç, işsiz ve sakat

— harp madalyasıyla fakat —

köprü altlarında yatılmalıdır...

Bu maksatla

uçuyor bombardıman birliklerimiz

tasavvur edilmeyecek kadar çok ölüm taşıyıp

iki gergin kanatla.

Ve motorlarına benzinle beraber

belki bir parça keder dolarak

(öldürülenlerde tevahhüm edilen keder gibi bir şey);

uçuyor av kuvvetleri himayesinde olarak

bombardıman birliklerimiz

birbiri ardından giden dalgalar halinde...

Harbediyoruz:

öldürdüklerimizin sayısı

— bizden ve onlardan

aralarında meme çocukları da var —

şimdilik

beş altı milyon kadar.

Harbediyoruz:

kundak bezinin çeşidiyle belli olmalı herkesin yerl.

Harbediyoruz:

parlasın ebediyen diye sabah güneşlerinde

hapisane demirleri..."

İnsanlık, tarihinde görmediği bir vahşeti yaşıyordu. 54 milyon kişi ölüme itiliyordu. Ve savaşa girmiyen Türkiyede açlık, yoksulluk vardı.

Bu kış İstanbul kırıldı açlıktan,
İstanbul dersem
 sahici İstanbul.
Bir de kış yaptı mübarek,
Bir de ayaz,
bir de diz boyu kar.
Kömür de yok.
Neden sonra ayda beş kilo kömür
 bir kalıp sabun verdiler nihayet.
Ben Beşiktaş'da biraderin evinde bulunuyordum.
Bir karısı, bir çocuğu var.
Yorgancıdır.
Birader kışın şiddetinden
karneye bindiğinden ekmeğin
iş de yok,
karısına bakamayacağını söylemiş.
Millet arpayı kavurup yiyor.
Komşu Murtaza Efendi,
oğlu Memet, kantarcı Belediyede,
bir de annesi,
Beşiktaş, Bayır Sokak, 21 numrolu hanede,
sekiz gün zarfında açlıktan ölüyorlar.
Komşular birbirine yardım etmiyor değil,
ama bugün yardım edenin, yarın kendisi aç.

Savaş sürerken 1945 yılında faşistler İstanbul'da bir miting düzenle-
diler. Saldırganlar Tan ve Yeni Dünya gazetelerini yakıp yıktılar. Nazım,
'9 Ekim 1945' adlı şiirinde şöyle tanıttı onları:

Türkü : ONLAR ÜMİDİN DÜŞMANIDIR.

Ve dünya işçi sınıfı ve barışsever güçleri faşizme karşı direniyorlardı. Bu binlerce, onbinlerce, yüzbinlerce yiğit insanın destanı, Nazım'ın Moskova'lı bir partizan için, Zoe için yazdığı şiirde dile geliyor.

Ve Aralık ayının ilk günlerinde,
Petrişçevo'da Vereiya şehri dolaylarında,
kar gibi mavi bir gökyüzünün üzerinde
Alamanlar 18 yaşında bir kız astılar.
18 yaşındaki kızlar belki nişanlanır
astılar onu.

Moskova'dandı.
Gençti, partizandı.
Sevdi, anladı, inandı
ve geçti harekete.

İpin ucunda ince uzun boynundan sallanan çocuk
bütün azametiyle insandı.

Çevirir gibi yapraklarını «Harp ve Sulh» romanının
dolaştı karlı karanlıkta bir genç kızın elleri:
Kesildi Petrişçevo'da telefon telleri,
sonra Alaman ordusundan 17 beygirli bir ahır yandı.
Ertesi gün partizan yakalandı.

Yeni hedefin önünde yakalandı partizan,
birdenbire, kısıvrak, arkadan.

Gökyüzü yıldızla,
yürek hızla,
bilek nabızla,
şişe benzinle dolu
ve kibrit çakılmak üzereydi.
Ve kibrit çakılamadı fakat.
Tabancaya davranmak istedi.
Çullandılar.
Alıp götürdüler.
Alıp getirdiler.
Odanın ortasında dimdik durdu partizan :
torbası omuzunda,
başında kürk şapkası, sırtında gocuk,
bacaklarında pamuklu kilot pantolon ve keçe çizmeler.
Subaylar baktılar partizana yakından :
badem nasıl kabuğunun içindeyse
filiz gibi bir kızdı kürkün, keçenin ve pamuklunun içindeki.

Kaynıyor masada semaver.
Satrançlı örtüde bir tabanca, beş kayış kemer,
ve yeşil bir şişe konyak.

Tabakta domuz sucuğu ve ekmek artıkları.

Ev sahipleri mutfağa gönderildiler.

Lamba sönmüştü.

Ocağın ateşiyle kızılca karanlıktı mutfak.

Ve ezilmiş hamam böceği kokuyordu.

Ev sahipleri : bir çocuk, bir kadın, bir ihtiyar,
sokuldular birbirlerine :

dünyadan uzak

issiz bir dağ başında kurda kuşa karşı yapılmış kalmıştılar.

Sesler geldi bitişikten :

Soruyorlar :

«— Bilmiyorum,» — diyor.

Soruyorlar :

«— Hayır,» — diyor.

Soruyorlar :

«— Söylenem,» — diyor.

Soruyorlar :

«— Bilmiyorum,» — diyor, «— hayır,» — diyor, «— söylemem,»
— diyor.

Ve yeryüzünde bu üç sözden başkasını unutan ses
sıhhatli bir çocuk teni gibi pürüzsüz
ve iki nokta arasındaki en kısa yol gibi düz.

Bir kayış şakladı bitişikte :

Partizan sustu.

Çıplak bir insan eti ses verdi.

Kayışlar şaklıyor arka arkaya.

Yılanlar güneşe doğru sıçrayıp düşerken ısıklık çalıyorlar.

Genç bir Alaman subayı geldi mutfağa.

İskemleye çöktü.

Kapadı avuçlarıyla kulaklarını.
Ve gözleri sımsıkı yumulu
ve öylece kaldı orda kımıldamadan sorgunun sonuna kadar.
Kayışlar şaklıyor bitişikte.
Saydılar ev sahipleri :

200...

Sorgu tekrar başladı :
Soruyorlar : «— Bilmiyorum,» — diyor,
Soruyorlar : «— Hayır,» — diyor,
Soruyorlar : «— Söylemem,» — diyor.
Ses kibirli
fakat artık pürüzsüz değil
kanayan bir yumruk gibi boğuktu.

Partizanı dışarı çıkardılar.
Başında kürk şapkası, sırtında gocuk,
bacaklarında pamuklu külot pantolon ve keçe çizimler
yoktu.

Bir don bir gömlekti.
Beyaz, genç dişleriyle ısırılmaktan şişmiş dudakları.
Bacaklarında, boynunda, alnında kan.
Kolları iple bağlı arkadan,
çıplak ayakları karda,
iki yanda süngülüler,
yürüdü partizan.

Soktular partizanı Vasili Klulik'in izbasına.
Oturdu tahta sıranın üstüne.
Çatık bir dalgınlık içindeydi.
Su istedi.
Nöbetçi verdirmede suyu.
Alaman askerleri geldiler.

Böcekler gibi üşüştüler başına,
cekiştirdiler, tartakladılar.
Biriş ardarda kibrit yakıp tuttu altında çenesinin,
bir bıçkı sürüttü sırtına bir başkası
dişli demir kanlanıncaya kadar.
Sonra gittiler uyumaya.
Nöbetçi süngünün ucunda çıkardı partizanı sokağa.

Mavi gözleri yuvarlak
bir çocuk bakıyor camdan.
dünya buzların içinde,
karın altında yapılmış sokak
yıldızların içinde.

Mavi gözleri yuvarlak
bir çocuk bakıyor camdan.
Gördüklerini unutacak,
büyüyecek, evlenecek,
ve bir yaz gecesinde
bir öğle uykusunda yahut
rüyasına girecek ansızın
karda yıldızlara basan çıplak ayakları bir genç kızın.

Karın altında bir uçtan bir uca
karın altında yapılmış sokak.
Karın üstünde partizan :
ayakları çıplak,
kolları bağlı arkadan,
bir don bir gömlek,
yürüyor önünde süngünün
bir uçtan bir uca gidip gelerek.

Üşüdü nöbetçi, döndüler izbaya.
Isındı nöbetçi çıktılar.
Bu böyle sürdü saat 22'den ikiye kadar.
İkide nöbetçi değişti
ve artık partizan kımıldanmadan kaldı tahta sıranın üzerinde.
Partizan
18 yaşında.
Partizan
öldürüleceğini biliyor.
Ölmek ve öldürülmek :
hıncının kızılıtısında belli belirsizdi bu fark.
Ve ölümden korkmayacak
ve keder duymayacak kadar sıhhatli ve gençti.
Bakıyor çıplak ayaklarına :
Şişmiştiler,
çatlayıp donmuşlular kıpkırmızı.
Fakat partizan
dışındaydı acının.
Ve nasıl derisinin içindeyse
öyle içindeydi öfkesinin ve inancının.
Zaman zaman annesi geliyor aklına.
Mektep kitapları geliyor aklına.
Cilalı toprak bir çanak geliyor aklına
İliç'in resmi önünde duran
ve içinde masmavi çiçekler.
Çocukluğu geliyor aklına,
bu o kadar yakın ki
kısacık entarilerin renkleri bile
tutulacak gibi elle.
İlk hava bombardımanı geliyor aklına.
Cepheye giden işçi taburları geliyor aklına
sokaktan geçiyorlar şarkı söyleyerek

ve çocuklar koşuyor peşlerinden.
Zaman zaman bir tramvay durağı geliyor aklına
annesiyle orda vedalaştılar.

Bir gençlik toplantısı geliyor aklına,
bu o kadar yakın ki
kırmızı örtülü masada su bardağı
ve kesik kesik konuşan kendi sesi bile
tutulacak gibi elle.

Ve artık durup dinlenmeden kendi sesi geliyor aklına :
düşmanın karşısında dimdik duran sesi,
Hayır, diyen,
söylemem, diyen
ve düşmana hiçbir şeyi doğru söylememek için
kendi adını bile gizleyen.

ZOE'ydi adı,
ismim TANYA, dedi onlara.

(Tanya,
Bursa Cezaevi'nde karşımda resmin.
Bursa Cezaevi'nde,
Belki duymamışsındır bile Bursa'nın adını.
Bursa'm yeşil ve yumuşak bir memlekettir.
Bursa Cezaevi'nde karşımda resmin.
Sene 1941 değil artık
sene 1945.
Moskova kapılarında değil artık
Berlin kapılarında dövüşüyor seninkiler,

Tanya,
senin memleketini sevdiğin kadar

ben de seviyorum memleketimi.

Seni astılar memleketini sevdiğin için,

Ama ben yaşıyorum,
ama sen öldün.

Sen çoktan dünyada yoksun,
zaten ne kadar az kaldın orda :

on sekiz senecik.

Doyamadın güneşin sıcaklığına bile.

Tanya,
sen asılan partizan,
ben hapiste şair.

Resminin üstüne eğiliyor başım :

kaşların incecik,
gözlerin badem gibi,
ama renklerini fotoğraftan anlamam mümkün değil.
Fakat yazıldığına göre

koyu kestaneymişler.

Bu renkte gözler çok çıkar benim memleketimde de.

Tanya,
saçların ne kadar kısa kesilmiş,
oğlum Memet'inkilerden farkı yok.

Alnın ne kadar geniş,
ay ışığı gibi,
rahatlık ve rüya veriyor insanın içine.
Yüzün ince uzun,

kulakların büyücek biraz.

Henüz çocuk boynu boynun :

henüz hiçbir erkek kolu sarılmamış anlıyor insan.

Ve püsküllü bir şey sarkıyor yakandan :

süsünü sevsinler mini mini kadın.

Arkadaşları çağırdım, bakıyorlar resmine :

— Tanya,
senin yaşında bir kızım var.

— Tanya,
kızkardeşim senin yaşında.

— Tanya,
senin yaşında sevdiğim kız.

Bizim memleket sıcaktır

bizde kızlar tez kadınlaşır.

— Tanya,
senin yaşında kızlarla okulda, fabrikada, tarlada arkadaşız.

— Tanya,
sen öldün,
ne kadar namuslu insanlar öldürüldü ve öldürülmekte.

ama ben,
söylemesi ayıpmış gibi geliyor bana,

ama ben,
yedi yıldır kavgada hayatımı tehlikeye koyamadan
hapiste de olsa bal gibi yaşıyorum.)

Sabah oldu Tanya'yı giydirdiler,

ama çizmeleri, şapkası, gocuğu yoktu,

iç etmişlerdi onları.

Torbasını getirdiler :

torbada benzin şişeleri, kibrit, kurşun, tuz, şeker.

Şişeleri boynuna astılar,

torbasını verdiler sırtına.

Göğsüne bir de yazı yazdılar :

«PARTİZAN.»

Köyün alanına kuruldu darağacı.
Atlılar çekmiş kılıcı
halka olmuş piyade askeri.
Zorla seyre getirdiler köylüleri.

İki sandık üst üste,
iki makarna sandığı.
Sandıkların üstüne
yağlı urgan sallanır,
urganın ucu ilmik.

Partizan kaldırılıp çıkarıldı tahtına.
Partizan
kolları bağlı arkadan
durdu urganın altında dimdik.

Nazlı, uzun boynuna ilmiği geçirdiler.

Bir subay fotoğrafa meraklı,
bir subay, elinde makina : kodak,
bir subay resim alacak.
Tanya seslendi kolhozlulara ilmiğinin içinden :
«— Kardeşler, üzölmeyin.
Gün yiğitlik günüdür.
Soluk aldirmayın faşistlere,
yakın, yıkın, öldürün...»

Bir Alaman vurdu ağzına partizanın,
genç kızın beyaz, yumuk çenesine aktı kan.

Fakat askerlere dönüp devam etti partizan :

«— Biz iki yüz milyonuz.
İki yüz milyon asılır mı?
Gidebilirim ben.
Ama bizimkiler gelecekler.
Teslim olun, vakit varken...»

Kolhozlular ağlıyordu.
Cellât çekti ipi.
Boğuluyor nazlı boynu kuğu kuşunun.
Fakat dikildi ayaklarının ucunda partizan
ve hayata seslendi İNSAN :
«— Kardeşler
hoşça kalın.
Kardeşler
kavga sonuna kadar.
Duyuyorum nal seslerini geliyor bizimkiler!»

Cellât bir tekme attı makarna sandıklarına.
Sandıklar yuvarlandılar.
Ve Tanya sallandı ipin ucunda.

Dünya işçi sınıfı ve demokratik güçleri savaşı sona erdirmiş, faşizmi yenmişlerdi. Ama Türkiyeli Nazım halâ zindandaydı. Hapishanede yazdığı şiirler el yazmalarıyla çoğaltılıyor, dilden dile dolaşıyordu. Dünya barış-sever güçleri Nazım'ın yanındaydı. Onu özgürlüğe kavuşturmak için Paris'te özel bir komite kurdular. Türkiyedeki demokratik güçler de Nazım'ın özgürlüğü için savaşımın ulusâ bağımsızlık, özgürlük, demokrasi için savaşımına eş anlamlı olduğunu biliyor, Nazım'ın özgürlüğünü istiyorlardı. Ama sömürü ve talan düzeninin istediği Nazım'ın özgürlük türkülerini boğmaktı.

Bize türkülerimizi söyletmiyorlar Robson
İnci dişli zenci kardeşim
Kartal kanatlı kanaryam
Türkülerimizi söyletmiyorlar bize.
Korkuyorlar Robson
Şafaktan korkuyorlar,
Görmekten, duymaktan, dokunmaktan korkuyorlar.
Yağmurda çı çıplak yıkanır gibi ağlamaktan,
sımsıkı bir ayvayı dişler gibi gülmekten korkuyorlar.
Sevmekten korkuyorlar, bizim Ferhad gibi sevmekten
(Sizin de bir Ferhadınız vardır, elbet Robson, adı ne?)
Tohumdan ve topraktan korkuyorlar,
akan sudan ve hatırlamaktan korkuyorlar.
Ne iskonto, ne komisyon, ne vâde isteyen bir dost eli
sıcak bir kuş gibi gelip konmamış ki avuçlarının içine.
Ümittten korkuyorlar Robson, ümittten korkuyorlar, ümittten.
Korkuyorlar kartal kanatlı kanaryam
Türkülerimizden korkuyorlar.

*

1950 yılında Nazım, haksız mahkumiyetini açlık greviyle protesto ediyordu.

Kardeşlerim,
s'ze söylemek istediklerimi
doğru dürüst söyleyemiyorsam eğer
kusura bakmayın
Sarhoşum, başım dönüyor biraz,
rakıdan değil,
açlıktan hafif tertip.

Kardeşlerim,
Avrupalım, Asyalım, Amerikalım,
ben bu mayıs ayında
ne hapisteyim, ne açlık grevinde,
yatıyorum çimenin üstünde geceleyin,
gözleriniz yıldızlar gibi başucumda
ve elleriniz bir tek el gibi avucumda
anamın eli gibi,
yârimin eli gibi,
hayatın eli gibi,

Kardeşlerim,
Sizler zaten hiçbir zaman
terketmediniz beni.
Terketmediniz, ne benî, ne memleketimi, ne de
milletimi.

Beni ve bizimkileri seviyorsunuz bil'yorum
sizi ve sizinkileri sevdiğim gibi.
Ve bundan ötürü

size teşekkür ediyorum kardeşlerim
teşekkür ediyorum.

Kardeşlerim,
ölmeğe niyetim yok.
Öldürülürsem,
biliyorum,
yine de yaşamakta devam edeceğim
yanı başınızda.

Aragonun mısrağında olacağım
— gelecek güzel günleri anlatan her mısrağında—
ve beyaz güvercininde Picasso'nun
ve Robenson'un türkülerinde...

Ve hepsinden daha güzel,
hepsinden daha üstün,
bir yoldaşın muzaffer gülüşünde olacağım
Marsilya limanında grev günü!

Kardeşlerim,
Gerçekten bahsetmemi istiyorsanız yine
öyle mesut, öyle mesudum ki ben
alabildiğine!

Türkiyede iktidar değişikliği olmuştu. Yeni iktidar, içerde ve dışarda gelişen hareketin baskısıyla Nazım'a özgürlüğünü vermek zorunda kaldı. Ama zindan dışındaki baskılar çok daha ağırdı. Nazım, halkının savaşımına, yaşamını adadığı savaşımın yurt dışında sürdürmek zorunda kalıyordu. 1951 haziranında Moskova'ya gitti. Yurdu ve halkı için duyduğu kaygı ve özlem bir an bile bırakmıyordu onu.

Nazım'ın bir an bile aklından çıkarmadığı ülkesi,dünyadaki ilk ulusal kurtuluş savaşını vermiş emekçi halkı,yeniden emperyalizmin kucağına itiliyordu.NATO'suyla üsleriyle Amerikan emperyalizmi Türkiyedeydi.

Bacıminkiler gibi gök gözlü şehrim,
İstanbulum,
seni düşünüyorum.
Oturmuşun deniz kıyısına,
bakıyorsun limana giren Amerikan zırhlısına.
Hastasın, açsın, öfkeliisin.
O da bakıyor sana,
hem de nasıl,
efendinmiş,
patronunmuş,
sahibinmiş gibi itoğlu it.

Bozkırdaki tarlalar sizi düşünüyorum.
Belki karasapanla sürülürdünüz,
Kavruk olurdu ekininiz,
kavruktu mavruktu, buğday idi ya,
Amerikan şimdi beton dökmüş oraya,
ölüme uçak alanı yapmış sizi.

Uzun uzun şoseler sizi düşünüyorum.
Üstünüzden kervan geçmez, kuş uçmaz,
ölmeğe, öldürmeğe gidilir yalnız.

Seni düşünüyorum tornacı Rahmi.
Belki bu sabah basıldı evin,
belki şimdi Birinci şubedesin,
kolların kelepçeli arkadan,
kan içinde yüzün gözün.

Biliyorum söyletmezler:
„Barış Yolu“ dergisini kimden alıp dağıttığını.

Seni düşünüyorum Hasan oğlu Hüseyin.
Mangalardan, birinin bilmem kaçınıcı eri.
Selâm vermedin diye, çipil teğmen,
basıyor tokadı sana.
Sen sımsıkı duruyorsun,
yüzünde beş parmağın yeri.
Biliyorum, Hasan oğlu Hüseyin
kaçacaksın,
katletmiye gitmiyeceksin,
Korede kardeşleri.

Türkiye emekçi halkı,ulusal kurtuluş savaşı vermiş bir halk,binlerce
kilometre uzakta, Kore'de ulusal kurtuluş savaşı veren emekçileri
öldürmeye gönderiliyordu.

Gözlerinizin ikisi de yerinde, Adnan bey,
iki gözünüzle bakarsınız.
iki kurnaz
iki hayın,
ve zeytin yağlı iki gözünüzle
bakarsınız kürsüden Meclise kibirli kibirli
ve topraklarına çifliklerinizin
ve çek defterinize.
Ellerinizin ikisi de yerinde, Adnan bey,
iki elinizle okşarsınız,
iki tombul,
iki ak,
vıcık vıcık terli iki elinizle
okşarsınız pomadalı saçlarınızı,
dövizlerinizi,
ve memelerini metreslerinizin.
İki bacağınızın ikisi de yerinde, Adnan bey,
iki bacağınız taşır geniş kalçalarınızı,
iki bacağınızla çıkarsınız huzuruna Eisenhowerin,
ve bütün kaygınız
iki bacağınızın arkadan birleştiği yeri
halkın tekmesinden korumaktır.

Benim gözlerimin ikisi de yok.
Benim ellerimin ikisi de yok.
Benim bacaklarımın ikisi de yok.
Ben yokum.
Beni, Üniversiteli yedek subayı,
Korede harcadınız, Adnan bey.
Ellerinizi itti beni ölüme,
vıcık vıcık terli, tombul elleriniz.
Gözleriniz şöyle bir baktı arkamdan,
ve ben al kan içinde ölümlük
çığılımı duymamanız için
kaçırdı sizi bacaklarınız arabınıza bindirip.
Ama ben peşinizdeyim, Adnan bey,
ölüler otomobilden hızlı gider,
kör gözlerim,
kopuk ellerim,
kesik bacaklarımla peşinizdeyim.
Diyetimi istiyorum, Adnan bey,
göze göz,
ele el,
bacağa bacak,
diyetimi istiyorum,
alacağım da.

Emekçi halkımızın çocuklarını Kore'de ölüme yollayan emperyalizmin
kuklaları, türkiye 'de işçiler, emekçiler, yurtseverler üzerinde yoğun bir
baskı ve terör sürdürdüler. Nazım yurdundan uzakta, ama yine baskı altında
ezilen emekçilerin yanındaydı.

Güneş bir yara gibi açılmış gökte
akıyor kanı.
Uçak alanı.
Karşılayıcılar, eller göbekte:
coplar, cipler,
hapisane duvarları, karakollar
ve darağaçlarında sallanan ipler
ve siviller göze görünmez
ve bir çocuk işkenceye dayanamadı
attı kendini Emniyette üçüncü kattan.
Ve işte Emniyet Müdürü bey
uçaktan iniyorlar,
Amerikadan dönüyorlar
mesleki tetkikattan.

İncelediler uyku uyutmamak usullerini
ve memnun kaldılar pek
hayalara bağlanan elektrottan
ve bizdeki tabutlukların üstüne bir de konferans vererek
açıkladılar faydalarını
koltuk altlarına kaynar yumurta koymanın,
boyun derisini kibritlerle ince ince yakıp soymanın.

Emniyet Müdürü bey uçaktan iniyorlar
Amerikadan dönüyorlar
ve coplar cipler
ve darağaçlarında sallanan ipler
üstat döndü diye seviniyorlar.

Ve 1953 yılında Lenin Barış Ödülü Nazım Hikmet'e verildi. Barış ülesinin, oğlunun geleceğidir onun. Barış dünyada halkların mutlu ve özgür yaşamıdır Dünya halklarının ozanı Nazım Bu yüzden barışı savundu. Bu yüzden Hiroşimalar olmasın istedi. Bu yüzden dünyanın değerlerinin silahlanmaya değil, insanların mutluluğuna kullanılmasını istedi.

Acayipleşti havalar,
Bir güneş, bir yağmur, bir kar.
Atom bombası denemelerinden diyorlar.

Stronsium 90 yağıyormuş
ota, süte, etc,
umuda, hürriyete,
kapısını çaldığımız büyük hasrete.
Kendi kendimizle yarışmadayız, gülüm.
Ya ölü yıldızlara hayatı götüreceğiz.
ya dünyamıza incek ölüm.

Türkü :

Denizde bir bulutun öldürdüğü
Japon balıkçısı genç bir adamdı.
Dostlarından dinledim bu türküyü
Pasifikte sapsarı bir akşamdı.

„Balık tuttuk yiye ölür.
Elimize değen ölür.
Bu gemi bir kara tabut,
lumbarından giren ölür.

Balık tuttuk, yiye ölür,
birden değil, ağır ağır,
etleri çürür, dağılır.
Balık tuttuk, yiye ölür.

Elimize değen ölür.
Tuzla, güneşle yıkanan
bu vefalı, bu çalışkan
elimize değen ölür.
Birden değil, ağır ağır,
etleri çürür, dağılır,
Elimize değen ölür...

Badem gözlüm, beni unut,
Bu gemi bir kara tabut,
lumbarından giren ölür.
Üstümüzden geçti bulut.

Badem gözlüm beni unut.
Boynuma sarılma, gülüm,
benden sana geçer ölüm.
Badem gözlüm beni unut.

Bu gemi bir kara tabut.
Badem gözlüm beni unut.
Çürük yumurtadan çürük,
benden yapacağın çocuk.
Bu gemi bir kara tabut,
Bu deniz bir ölü deniz.
İnsanlar ey, neredesiniz?
nerdesiniz?

Kapıları çalan benim
kapıları birer birer.
Gözünüze görünemem
göze görünmez ölümler.

Hiroşimada öleli
oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,
büyümez ölü çocuklar.

Saçlarım tutuştu önce,
gözlerim yandı kavruldu.
Bir avuç kül oluverdim,
külüm havaya savruldu.

Benim sizden kendim için
hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
kâat gibi yanan çocuk.

Çalıyorum kapınızı
teyze, amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin
şeker de yiyebilsinler.

Türkü :

Analardır adam eden adamı
aydınlıklardır önümüzde gider.
Sizi de bir ana doğurmadı mı?
Analara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Koşuyor altı yaşında bir oğlan,
uçurtması geçiyor ağaçlardan,
siz de böyle koşmuştunuz bir zaman.
Çocuklara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Gelinler aynada saçını tarar,
aynanın içinde birini arar.
Elbet böyle sizi de aradılar.
Gelinlere kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

İhtiyarlukta aklına insanın
tatlı anıları gelmeli yalnız.
Yazıktır, ihtiyarlara kıymayın,
efendiler siz de ihtiyarsınız.
Bulutlar adam öldürmesin.

sayılar bebelerin kundakları
sayılar tabutları şehirlerin

öldürülmüş

öldürülebilecek olan

sayılar yaklaşan bir şeyleri bildirir
sayılar bildirir uzaklaşan bir şeyleri
nedir yaklaşan bize
bizden uzaklaşan nedir

dünya savaşı: I
dünya savaşı: II

14'ten 18'e 39'dan 45'e 10 yıl 54 milyon ölü
49 milyon sakat

ölülerle sakatların memleketi

103 milyon nüfuslu bir memleket

ve ayrıca öksüzleri delileri yanık taşlarıyla

ve gidenlerden biri evimizdendi

gitti dönmedi bir daha

19'unda mıydı 40'ında mı aklımda kalmamış

döndü iki gözü kör

gök gözlü müydü kara gözlü mü aklımda kalmamış

döndü diz kapağından kesik sol bacağı

döndü ve kapısını bulmadı evinin

14'ten 18'e 39'dan 45'e 10 yıl 54 milyon ölü

49 milyon sakat

yeryüzünde yuvarlak hesap ve şimdilik 2,5 milyarız

%80'imiz aç

dişlerimiz dökülüyor

dişlerimiz yara içinde

ölü derilerimiz çatlak

hele çocuklarımız

sallanan koca kafaları

kırış kırış yüzlerinde kederli tri gözleriyle

ve eğri büğrü incecik bacakları üstünde karınları davul gibi

yeryüzünde yuvarlak hesap ve şimdilik 2,5 milyarız

%80'imiz aç

yıl 962

62 yılında 2 avcı uçağını sofraya koysak

çevirsek ete ekmeğe şaraba salataya

40 milyon adam doyarsa yer iker

40 milyon kediye de artar ekmekten etten

kediler salata yemez şarap içmez

kedileri ben kattım ziyafete

balistik füzeleri filimlerde seyrettim

2 balistik füze yakıp kül eder 150 kitaplığı daha kurulmadan onlar

belki benim kitabım da vardır içinde

62 yılında bombardıman uçaklarını gördünüz mü

son modellerini

2 bombardıman uçağı 4 sağlık evini yükler yanına bombalarının

temeli daha atılmamış 4 sağlık evini koskoca pırıl pırıl

ve yatakları röntgenleri umutlarıyla

62'de atomlu atomsuz silâhlanma yarışı 12 milyar dolar yılda

10 yılda 120 bin milyar

yıldızların sayısına yakın mı bilmem

120 bin milyar

yahut 150 milyon yapılmamış ev

yapılabilecek ama yapılmamış ev

150 milyon ev hayaleti

5 odalı akarsulu elektrikli banyolu

kapıları merdivenleri pencereleri 150 milyon evin
güneş doğarken camları
gölgeleri akşamüstü
balkonları ayışığında

ayının ini var
sümüklü böceğin kabuğu
bizimse bu işte hâlimiz ortada
bir adam tanırım
iki eili iki ayaklı
kaytan kara bıyıklı
otuzuna bastı bu yıl
iki oğlundan biri yedisinde öbürü altı aylık
anası karısı kaynatası
ve bir fotoğraf askerlikte çekilmiş ya kendinin ya rahmetli babasının
ya kaynatasının
ve bir leğen
ve bir göz oda

150 milyon ev
bu evlerden bir teki
odaları kapıları akarsuyu ve yemek masası bu evin
62'de atomlu atomsuz silâhlanma yarışı 120 milyar dolar yılda
10 yılda 120 bin milyar dolar
yahut 150 milyon yapılmamış ev
yapılabilecek ama yapılmamış
tanıdığım adamınki de içinde
balkonunda ayışığı
62'de atomlu atomsuz silâhlanma yarışı 120 milyar dolar yılda
yahut yuvarlak hesap 1 milyar ölü adayı
ve ölüme hazır en azdan yarısı bütün toprakların
yarısı bütün ağaçların balıkların bütün yağmurların

ve ana rahmine düşenlerin en azdan yarısı ölüme hazır
tepeden tırnağa silâhsızlansak
63 de mi olur 65 te mi artık

atomlu atomsuz silâhsızlansak bütün iklimlerde
ve insanca işlese yeryüzü nimetlerini
çoğaltsak onları 1/4
kazırdık açlığın kökünü 3 ayda
dişlerimiz dökülmez olur
kanamaz dişlerimiz
hele çocuklarımız
keder silinir gözlerinden
eğri büğrü bacakları doğrulur

iner şiş karınları

neyi bildirir sayılar
neyi bildirmeli
yaklaşan nedir bize
uzaklaşan nedir bizden.

Barış ve özgürlük savaşçısı Nazım'ın şiirleri,dünya halklarının kardeşliğini,ezilen yığınların tek bir bayrak altında birleşmesini dile getiriyordu.Nazım Küba'da emperyalizmin zincirini kıran,Küba emekçi halkının sevincini yüreğinde duyuyordu.Kara derili Afrikalıların uyanışı,en az Türkiye emekçi halkının uyanışı kadar coşturuyordu onu.

Fidel de içlerinde 12 kişiydiler 56 nın Kasımında
Fidel de içlerinde 150 kişiydiler Aralıkta 56 nın
Fidel de içlerinde 500 kişiydiler Şubatında 57 nin
Fidel de içlerinde 1000 oldular 5000 oldular Fidel de içlerinde Fidel de
içlerinde bir milyon yüz milyon bütün bir insanlık oldular yıktılar Ba-
tistayı 959 un Ocakta ve 50 binlik orduyu ve şeker kamışı milyon-
lerini yerlisini de yankisini de ve tütün ve kahve milyonlerini yer-
lisini de yankisini de ve kıslaları ve önlerinde cesetler çürüyen kara-
kolları ve eroin toptancılarını ve kumarhaneleri ve Birleşik Amerika
Devletleri elçisini ve Birleşik Amerika Devletleri hava deniz ve kara
kuvvetlerini ve Birleşik Amerika Devletleri dolarını ve Kübanın ha-
vasında ağır çiçek kokularına karışık leş kokusu dağıldı yani Birleşik
Amerika devletleri kokusu.

Kulağımı dayadım yere,
dinledim Afrika toprağını,
homurtular geliyor Ugandadan, Mozambikten,
Güney Afrikada pembe tabanlı esmer ayaklar öfkeyle
şakırdatıyor zincirini,
Angola ormanları yeşil arslanlar gibi böğürüyor al kan içinde.
Son savaşlarını veriyor emperyalizm,
ama silâhlısı, zindanlısı, vâilisi.
Başımı kaldırdım bakıyorum:
Afrika iki yol kavuşağında duruyor,
yol var yine esirliğin inine gider döne dolaşa,
yol var gider büyük hürriyetine büyük kardeşliğin...

Ve özgürlük savaşımı Türkiye'de de sürüyordu. 1950 - 60 karanlık dön-
minde emekçi halkımızı açlığa, yosulluğa mahkum eden yöneticiler, sömü-
rüş ve yaşanası bir dünya için söylenen özgürlük türkülerini kan ve
kurşunla susturuyordu. Ve Nazım'ın yüreği Beyazıt meydanındaydı.

TİMUR SELÇUK:

Bir ölü yatıyor
ondokuz yaşında bir delikanlı
gündüzleri güneşle
geceleri yıldızların altında
İstanbulda Beyazıt meydanında.

Bir ölü yatıyor
ders kitabı bir elinde
bir elinde başlamadan biten rüyası
bin dokuz yüz altmış yılı Nisanında
İstanbulda Beyazıt meydanında.

Bir ölü yatıyor
vurdular
kurşun yarası
kızıl bir karanfil gibi açmış alınında
İstanbulda Beyazıt meydanında.

Bir ölü yatacak
toprağa şıp şıp damlıyacak kanı
silâhlı milletim hürriyet türküleriyle gelip
zaptedene kadar
büyük meydanı.

Fidel de içlerinde 12 kişiydiler 56 nın Kasımında
Fidel de içlerinde 150 kişiydiler Aralıkta 56 nın
Fidel de içlerinde 500 kişiydiler Şubatında 57 nin
Fidel de içlerinde 1000 oldular 5000 oldular Fidel de içlerinde Fidel de
içlerinde bir milyon yüz milyon bütün bir insanlık oldular yıktılar Ba-
tistayı 959 un Ocakta ve 50 binlik orduyu ve şeker kamışı milyon-
lerini yerlisini de yankisini de ve tütün ve kahve milyonlerini yer-
lisini de yankisini de ve kışaları ve önlerinde cesetler çürüyen kara-
kolları ve eroın toptancılarını ve kumarhaneleri ve Birleşik Amerika
Devletleri elçisini ve Birleşik Amerika Devletleri hava deniz ve kara
kuvvetlerini ve Birleşik Amerika Devletleri dolarını ve Kübanın ha-
vasında ağır çiçek kokularına karışık leş kokusu dağıldı yani Birleşik
Amerika devletleri kokusu.

Kulağımı dayadım yere,
dinledim Afrika toprağını,
homurtular geliyor Ugandadan, Mozambikten.
Güney Afrikada pembe tabanlı esmer ayaklar öfkeyle
şakırdatıyor zincirini,
Angola ormanları yeşil arslanlar gibi böğürüyor al kan içinde.
Son savaşlarını veriyor emperyalizm,
ama silâhlısı, zindanlısı, vâilisi.
Başımı kaldırdım bakıyorum:
Afrika iki yol kavuşağında duruyor,
yol var yine esirliğin inine gider döne dolasa,
yol var gider büyük hürriyetine büyük kardeşliğin...

Ve özgürlük savaşımı Türkiye'de de sürüyordu. 1950 - 60 karanlık döne-
minde emekçi halkımızı açlığa, yosulluğa mahkum eden yöneticiler, sömü-
rüş ve yaşanması bir dünya için söylenen özgürlük türkülerini kan ve
kurşunla susturuyordu. Ve Nazım'ın yüreği Beyazıt meydanındaydı.

Timur Selçuk :

Bir ölü yatıyor
ondokuz yaşında bir delikanlı
gündüzleri güneşle
geceleri yıldızların altında
İstanbulda Beyazıt meydanında.

Bir ölü yatıyor
ders kitabı bir elinde
bir elinde başlamadan biten rüyası
bin dokuz yüz altmış yılı Nisanında
İstanbulda Beyazıt meydanında.

Bir ölü yatıyor
vurdular
kurşun yarası
kızıl bir karanfil gibi açmış alınında
İstanbulda Beyazıt meydanında.

Bir ölü yatacak
toprağa şıp şıp damlıyacak kanı
silâhlı milletim hürriyet türküleriyle gelip
zaptedene kadar
büyük meydanı.

Nazım'ın yüreği yaşamı boyunca kendi ülkesindeki ve tüm ülkelerdeki emekçiler ve onların özgürlüğü için çarptı. Ve işçi sınıfımızın örgütlü savaşımından bir an için bile ödün vermedi. *Ve özgür/özgünü, "Onun ve onun partısından özgürlüğünden ayrı düşmedi."*

"Şiir var olalı beri kaç kez şairler ülkelrini bırakıp gitmek zorunda kaldılar. Kaç kez son dakikalarına kadar vatan özlemiyle çarpan yürekleri yabancı topraklara gömüldü. Sovyetler Birliği dost kucaklarını açtı gurbetçi şairlere. İşte kaç yıldır bu kucaklayışların dost sıcaklığı ısıtıyor beni. Bu kucaklayışlar ayrılık acısını unutturmasa da ölçüsüzce hafifletiyorlar onu. Yüreği sonsuz bir umutla dolduruyor ve gurbetçi şairlere ana yurdun mutluluğu için çalışmak gücü veriyorlar." *Boyle* yazıyordu ^{Nazım} ölümünden iki gün önce...

Bütün yaşamı boyunca şiirlerinin kahramanları, yaşamının ve yaratıcılığının coşku kaynağı, ekmeği ve karanfili parasız vermek istediği insanlardı. *oldu.* İnsanların, yarin yanağından gayri her şeyde, her yerde hep beraber olmalarını istiyordu. Ve Nazım, yurduna hasret içinde 1963 yılında öldü.

Yoldaşlar, nasib olmazsa görmek o günü,
ölürsem kurtuluştan önce yani,
alıp götürün
Anadoluda bir köy mezarlığına gömün beni.

Hasan beyin vurdurduğu
ırgat Osman yatsın bir yanımda
ve çavdarın dibinde toprağa çocuklayıp
kırkı çıkmıdan ölen şehit Ayşe öbür yanımda.

Traktörle türküler geçsin altbaşından mezarlığın.
seher aydınlığında taze insan, yanık benzin kokusu,
tarlalar ortamalı, kanallarda su,
ne kuraklık, ne candarına korkusu.

Biz bu türküler elbette işitecek değiliz.
toprağın altında yatar upuzun,
çürür kara dallar gibi ölümler,
toprağın altında sağır, kör, dilsiz.

Ama bu türküler söylemişim ben,
daha onlar düzülmeyen,
duymuşum yanık benzin kokusunu
traktörlerin resmi bile çizilmeden.

Komşulara gelince,
şehit Ayşeyle ırgat Osman.

çektiler büyük hasreti sağlıklarında
belki farkında bile olmadan.

Yoldaşlar, ölürsem o günden önce yani,
öylece gibi de görünüyor,
Anadoluda bir köy mezarlığına gömün beni
ve de uyarına gelirse,

tepemde bir de çınar olursa
taş maş da istemez hani

Fevkalâde memnunum dünyaya geldiğime.
 Toprağını, aydınlığını, kavgasını ve ekmeğini seviyorum.
 Kutrunun ölçüsünü santimine kadar bildiğim halde
 ve meçhulüm değilken güneşin yanında oyuncaklığı,
 dünya inanılmıyacak kadar büyüktür benim için.
 Dünyayı dolaşmak,
 görmediğim balıkları, yemişleri ve yıldızları görmek
 isterdim.

Halbuki yalnız yazılarda ve resimlerde yaptım
 Avrupa yolculuğumu,
 bütün ömrümce, mavi pulu Asyada damgalanmış
 bir tek mektup almadım.

Ben ve bizim mahalle bakkalı,
 ikim'z de kuvvetle meçhulüz Amerikada.
 Buna rağmen,
 Çinden İspanyaya, Umit burnundan Alâskaya kadar,
 her milli bahride, her kilometrede dostum ve düşmanım
 var.

Dostlar, ki bir kere bile selâmlaşmadık
 aynı ekmek, aynı hürriyet, aynı hasret için ölebiliriz.
 Düşmanlar, ki kanlarına susamışım, kanıma susamışlar.
 Benim kuvvetim,
 bu büyük dünyada yalnız olmayışımdır.
 Dünya ve insanları, yüreğimde sır,
 ilmimde muamma değildir.

Ve dünyanın her ülkesinden özgürlük şairleri, dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların ozanı Nazım'ı yaşıyorlar kendi dillerinde.

PABLO NERUDA - ŞİLİ . GÜZ ÇİÇEKLERİNDEN NAZIMA GELENK .

Niçin öldün Nazım?

Ne yaparız şimdi biz
şarkılarından yoksun?

Nerde buluruz başka bir pınar ki
orda bizi karşıladığın gülümseme olsun?

Seninki gibi ateşle su karışık
acıyla sevinç dolu,
gerçeğe çağıran bakışı nerde bulalım?

Kardeşim,

öyle yeni duygular, düşünceler yarattın ki bende,
denizden esen acı rüzgâr
kapacak olsa bunları
bulut gibi, yaprak gibi sürüklenir
yaşarken seçtiğin
ve ölümden sonra sana barınak olan
oraya, uzak toprağa düşerler.

Al sana bir demet Şili kasımpatlarından,
al güney denizleri üstündeki ayın soğuk parlaklığını,
halkların savaşını, kendi doğuşunu
ve yurdumun kederli davullarının boğuk
gürültüsünü

kardeşim benim, dünyada nasıl yalnızım sensiz,
çiçek açmış kiraz ağacının altınına benzeyen
yüzüne hasret,
benim için ekmek olan, susuzluğumu gideren, kanıma
güç veren dostluğundan yoksun.

Hapisten çıktığında karşılaşmıştık seninle,
zorbalık ve acı kuyusu gibi loş hapisten,
zulmün izlerini görmüştüm ellerinde,
kinin oklarını aramıştım gözlerinde,
ama parlak bir yüreğin vardı,
yara ve ışık dolu bir yürek.

Ne yapayım ben şimdi?
Tasarlanabilir mi dünya
her yana ektiğin çiçekler olmadan?
Nasıl yaşamalı seni örnek almadan,
senin halk zekânı, ozanlık gücünü duymadan?
Böyle olduğun için teşekkürler,
teşekkürler türkülerinle yaktığın ateş için.

MELENAS LOUDENIS - YUNANISTAN - HASTA ŞAİRE.

Nazım Hikmet Cehennem yoldaşım
Yunanistan için
Yanıp yakındığını duydum dün
Geceydi yaralarımızı sardığımız saat
Geceydi sesinle içimiz ezik
Durduk kulak kesildik dinledik
İstanbul zindanından gelen sesini
Dinledik sargılar elimizde
Bütün zindanlara giren sesini

Artık Nazım konuşabiliriz
Avuç içi kadar bıraktılar dünyamı
Artıhk bileğimde zincirin pası
Artık Nazım konuşabiliriz
Nazım, Nazım ölüm yoldaşım
İçimde bir duygu var bu gece
Sanki sağ elimi bağlıyor
Kelepçe

Mektubun dün geldi
Kafesinden kurtulmuş bir kuş gibi
Bir el gibi dalgalardan uzanmış
Kelime be kelime okuduk ve titredik
Şöyle bir yemin ettik
Dedik ki, Makronisos damgasını işleyelim elbisesine
Dedik ki, o namus fedaisi olsun kampımızın
Vatandaşımız olsun
Bizim zindanın tavanı yoktur arkadaş
Ökse dört yanımız, çakıl bastığımız yer
Ağır ağır dolaşan canlı cenazeler
Nasıl oldu da elimize geçti mektubun
Cellatlar, kuzey rüzgarları bir yana
Kuş uçmaz kervan geçmez bizim buradan
Nasıl etti de mektubun geçti aradan
Bizim bu diyarda olan bitenin
Yok eşi menendi dünyada
Gelgelelim bunları söyleyip yazmak
Yasak
Şu kadarını bil ki Nazım beşikte bebekler ağladı
Ana babalarının düştüğü çileli aşka
Halbuki bir bebe ne düşünür
Kendi cancağızından başka

.....
Mum sönmek üzere
Kendi haline ağlıyor oda
.....
.....
.....

Kusura bakma arkadaş gardiyan geliyor
Söndü taşa diktiğim mum
Şahları hayat
Bekliyorum

HOWARD FAST - AMERİKA - NAZIM HİKMET'e

Kendi duvarların nasıl tutamadıysa kelimelerini,
bizim duvarlarımız da tutamadı, kardeşim,
kelimelerin buldu bizi
O gün cezaevinde geldi yanıma
pek iyi bildiğin cezaevi fısıltısıyla,
o ince yazar, Albert Maltz...
Hayatı anlatan şeyler söylemekti onun suçu da,
barışı, umudu, özlenen şeyleri...
hür olduğunu söyledi bana.
Hür, dedi, Nâzım Hikmet hür artık,
hürlük içinde dolaşıyor kendi ülkesinde,
açık alınla bağılıyor, türkülerini bütün insanlar için.
Nasıl anlatırım dostum, yoldaşım, kardeşim,
hiç görmediğim ama çok yakından bildiğim,
başımın üstünde tuttuğum kardeşim benim...
nasıl anlatırım bunun anlamını sana?
O anda biz de kurtulmuştuk çünkü.
Çünkü seninki gibi bir türkü tutturmuştu benim kal-
bim de,
kimseyi senin kadar yakından tanımadım,
senin kadar, senin gibiler, bizim gibiler kadar,
ulusların üstünde bir kardeşlik kuran;
bir de bizi susturacaklarını sanıyorlar,
suspens edeceklerini duvarların ardında.
Senin uğruna ufak bir tokat atmıştık bir zamanlar,
ama sen oldun bizi kurtaran
ülkenden beş mil ötedeki bir ülkenin iki yazarını,
kötülerin kötü işler çevirdikleri bir ülkenin,
hürriyetin utançla başını eğdiği bir ülkenin,
ama uyandıracak bir ülkenin yazarlarını.
Sen kurtulunca anladık biz
kısasüresini kendi duvarlarımızın,
soykarıların, yalısık katillerin kurduğu duvarların;
ışığa, zafere giden yolda kısa bir süredir bu...
ama bunları anlatmanın ne gereği var,
sen zaten biliyorsun yüreğimizin türkülerini!

YEVTUŞENKO - SOVYETLER BİRLİĞİ - NAZIM'ın YÜREĞİ

Usanınca gerçeklerin yalanından,
kaygan, yüzsüz baskıdan,
tunç Nâzım'ı anımsarım
ve sesini

biraz' hançerimsi:

«Merhaba kardaşım...

Ne o, neden yüzün asık öyle
Boş ver!

Yoksa şiir mi takıldı bir yerde?

Gel, birlikte bitirelim.

Paran mı yok?

Bakarız bir çaresine, dert değil.

Kız mı?

Aldırma, bulunur...»

Oysa asıl kendisinde var birşey,

içini kemiren

yüz çizgilerinden dehşetle akan:

«Hepsi iyi de,

şu yürek ağrısı...

Adam sen de

ağrıyadursun, yaşıyoruz ya...»

Kimisi için şiir bir roldür,

Kimisine bir dükkân,

kazançtır.

Onun içinse ağrıdır şiir,

rol değil.

Nâzım'ın yüreği de ağrıdı durdu işte.

Üzerine titreyen doktoru birgün,

hani pek de güvenemiyerek,

tembih etmişti bana:

«Bakın» demişti,

«Keskin konulardan kaçının ki

ağrımın Nâzım'ın yüreği...»

Hey gidi doktor...

Hastanız gitti.

Yaramadı çabalarınız.

Yüreğiye onun

gizli gizli çarparak

sürdürdü ağrısını

ölümünden sonra da.

İçimdeki acı için ağrıyor,

Türkler için, Ruslar için ağrıyor,

kendisi gibi mahpusta özgür olanlar için

özgürlükte mahpus gibiler için

ağrıyor.

Hapisane acılarıyla yanan o yürek

—ölümünden sonra bile—

dinlemiyor doktorları,

korkak olduğumuz zaman

ağrıyor.

neme gerek dersek

ağrıyor.

onun gibi açık yürekle:

«Merhaba kardaşım...»

diyemezsek ağrıyor...

Varsın ağrısın

hepsi için yüreklerimiz,

tek ağrımın Nâzım'ın yüreği.

Ve Nazım'ın türküleri bugün Türkiye işçi sınıfının savaşımında yükseliyor. Dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların ozanı Nazım, Türkiye işçi sınıfının savaşımında yaşıyor. Türkiye işçi sınıfı Nazım'ı yaşatacak.

MARŞ KORO : TÜRKİYE İŞÇİ SINIFINA SELAM.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV